

Norges miljø- og
biovitenskapelige
universitet

Masteroppgave 2020 30 stp
Fakultet for landskap og samfunn

Jordskiftedommerens motivasjon til å gjennomføre rettsmekling

Mina Sophie Dahl
Master i Eiendom

Forord

Denne oppgaven skal markere avslutning av en femåring mastergrad i eiendom ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet. Masterstudiet er gjennomført i perioden 2015-2020 og oppgaven er skrevet våren 2020 og har omfang på 30 studiepoeng. Veileder for oppgaven er Per Kåre Sky.

Takk til veileder, professor Per Kåre Sky for god støtte og veiledning underveis.

Jeg ønsker også å takke Domstoladministrasjonen for økonomisk bidrag til masteroppgaven, samt bidrag i form av statistikk.

Videre vil jeg takke jordskiftedommerne som har stilt opp til intervju, og velvillig har delt av sine erfaringer og oppfatninger.

Til slutt ønsker jeg å takke kollegene mine ved Nedre Buskerud jordskifterett for spennende diskusjoner, fine samarbeid og oppmuntring gjennom arbeidet med oppgaven. En spesiell takk rettes til Axel Bjørklid for hjelp til å utforme oppgaven og for gode refleksjoner, diskusjoner og veiledning underveis.

Ormåsen, 30. juni 2020

Mina Sophie Dahl

Sammendrag

«Det er berre to tragediar i livet: tap av kjæraste og jordskifte»

- Stein Torleif Bjella

Sitatet er hentet fra diktsamlingen «Jordsjukantologien» av Stein Torleif Bjella. Jeg kom noe tilfeldig over sitatet i 2017. Jeg skrev sitatet ned med min morfars gamle skrivemaskin og hang det opp på hybelen på Ås. Sitatet har fulgt meg de siste tre årene på studiet og kjentes naturlig å starte masteroppgaven med. Uten at jeg helt kan sette fingeren på hvorfor, har dette sitatet inspirert meg. Jeg finner det på mange måter humoristisk, men også ironisk. Jeg tenker at det sier noe om nordmenn sitt forhold til eiendom og hvor på prioriteringslisten eiendom befinner seg. Tilbake i 2017 ble jeg inspirert til å fordype meg i jordskifte, noe som denne oppgaven er resultatet av.

Oppgavens tema er rettsmekling i jordskifteretten og dommerens motivasjon til å tilby dette. Jeg ønsket å undersøke hva som ligger bak jordskiftedommerens valg om å ikke tilby rettsmekling der det er hjemmel for det.

Hovedproblemstillingen er: *Hvorfor velger en dommer i jordskifteretten å ikke tilby rettsmekling i de sakene hvor det er hjemmel for det etter jordskifteloven?* For å konkretisere problemstillingen har jeg utarbeidet fire delproblemstillinger: 1) *På hvilken måte påvirker organiseringen av rettsmekling dommerens initiativ til å gjennomføre rettsmekling?* 2) *I hvilken grad er det dommerens egen oppfatning av rettsmekling betydning for om han tilbyr rettsmekling?* 3) *Hva ligger bak mangelen på motivasjon?* 4) *Hva skal til for at jordskiftedommeren velger rettsmekling?*

Jeg har intervjuet jordskiftedommere fra forskjellige jordskifteretter for å utforske deres holdninger og oppfatninger om rettsmekling. I tillegg har jeg utforsket hvordan rettsmekling organiseres gjennom kommunikasjon med rettsledere.

- 1) *På hvilken måte påvirker organiseringen av rettsmekling dommerens initiativ til å gjennomføre rettsmekling?*

Det er variasjoner i hvordan rettsmekling organiseres i de ulike domstolene. Organiseringen viser seg at ofte er et resultat av fordeling av yrkesgrupper, samt deres interesser. Det er også varierende hvordan rettslederne ser på rettsfastsettende saker og skjønn. Noen mener at utgangspunktet er at alle innkomne rettsfastsettende saker og skjønn er egnet for rettsmekling og dermed blir vurdert for rettsmekling. Andre mener at det ikke er utgangspunktet og at sakene må møte visse kriterier for å kunne anses som egnet.

2) I hvilken grad er har dommerens egen oppfatning av rettsmekling betydning for om han tilbyr rettsmekling?

Flere av respondentene uttrykker at de er redde for å ikke få ivaretatt partenes rettsikkerhet under rettsmekling. De mener at de er motiverte til å gjennomføre mekling, men ikke er av den oppfatning om at rettsmekling er positivt.

3) Hva ligger bak mangelen på motivasjon?

Flertallet av respondentene mener at de har blitt mer motivert til å gjennomføre rettsmekling etter kurs/seminar. Respondentene mener også at de har oversikt over hvilke rammer som gjelder og hvilken rolle de innehar som rettsmekler.

4) Hva skal til for at jordskiftedommeren velger rettsmekling?

Flere av respondentene mener at kollegaveiledning og deling av erfaringer vil hjelpe dem i gang med rettsmekling. De fleste bruker allerede ordinær mekling utbredt i sakene sine og er trykke på selve meklingen. Noen av respondentene mener at de ikke har behov for rettsmekling fordi ordinær mekling dekker deres og partenes behov for minnelige løsninger.

Abstract

“There are only two tragedies in life: loss of love and land consolidation”

- Stein Torleif Bjella

The quote is from Bjellas collection of poems called “Jordsjukantologien”. I found this quote rather coincidentally in 2017. I wrote the quote down with my grandfather’s old typewriter and I hung it over my bed. I’ve had this quote in the back of my mind since I first found it and it felt natural to start my thesis with these words. I cannot fully describe why, but this quote has inspired me somehow. I find it humorous but at the same time I find it ironic. In my opinion it says something about how the Norwegians look at property. Back in 2017 I was inspired, partly by this quote, to specialize in land consolidation, which the result is this thesis.

The theme for this thesis is court mediation in the Norwegian land consolidation court and the judge’s motivation to process cases with using this method. The main research question is:

Why does a judge in the land consolidation court choose to not offer the parties court mediation when its legally allowed? To help answer the main research question, four sub questions were developed: 1) *In what way does the organization of the court mediation institution affect the judge’s initiative to mediate?* 2) *In which extent does the judge’s perception of court mediation affect his choice to offer it?* 3) *What is behind the lack of motivation to offer court mediation?* 4) *What can be done to make the judges choose to offer court mediation?*

- 1) *In what way does the organization of the court mediation institution affect the judge’s initiative to mediate?*

The organization of court mediation varies from court to court. It is often a result of the composition of professions in the different courts, as well as the interests of the employees. The court leaders also have different opinions on how to look at the cases that can be mediated. Some of the court leaders have the opinion that all the cases can be judicially mediated, whereas others believe that the basis is that the cases have to meet different criteria’s to be considered as suitable to court mediation.

2) *In which extent does the judge's perception of court mediation affect his choice to offer it?*

Some of the respondents express that they are afraid of not being able to attend the parties' rule of law. They mostly say they are motivated to conduct a court mediation, but some has the perception that it's not an entirely positive way of processing cases.

3) *What is behind the lack of motivation to offer court mediation?*

Most of the respondent have the opinion that they became more motivated to conduct a court mediation after the seminar. They also believe that they have a good overview of the legal frames of court mediation and their role as a mediator.

4) *What can be done to make the judges choose to offer court mediation?*

Some of the respondents say that guidance and sharing of information from their colleges and fellow mediators would help them get started at court mediation. Most of them already use mediation often in the courtroom and are confident in the role as mediator. Some of the respondents have the opinion that they do not need court mediation since the ordinary mediation covers both their own and the parties need for amicable solutions.

Innholdsfortegnelse

TABELLISTE.....	2
1 INNLENDING	4
1.1 BAKGRUNN	4
1.2 AVGRENSNING OG PROBLEMSTILLING.....	5
1.3 FREMGANGSMÅTE	7
1.4 OPPBYGGING AV OPPGAVEN	8
2 TEORI	9
2.1 INNLEDNING – NOEN DEFINISJONER	9
2.1.1 BEGREPER	9
2.2 JORDSKIFTERETTEN	10
2.3 JORDSKIFTERETTENS KOMPETANSE	10
2.3.1 RETTSENDRENDE SAKER.....	10
2.3.2 RETTSFASTSETTENDE SAKER	11
2.3.3 SKJØNN	11
2.4 ANTALL SAKER I JORDSKIFTERETTEN DE SISTE ÅRENE	12
2.5 RETTSMEKLINGSORDNINGEN I DOMSTOLEN.....	12
2.6 RETTSMEKLING I JORDSKIFTERETTEN	14
2.6.1 RETTSMEKLERENS ROLLE OG HABILITET	15
2.6.2 RETTSMEKLING OG MOTIVASJON.....	16
2.7 VIRKEMIDLER.....	16
2.8 RETTSIKKERHET I RETTSMEKLING.....	17
3 METODE.....	18
3.1 INNLEDNING.....	18
3.2 METODEVALG.....	18
3.3 STATISTIKK	19
3.4 INTERVJU.....	19
3.4.1 DYBDEINTERVJU	19
3.4.2 INTERVJUGUIDE	20
3.4.3 FIKTIVE JORDSKIFTESAKER I INTERVJUGUIDEN	20
3.4.4 TESTINTERVJU	21
3.5 VALG AV RESPONDENTER	22
3.6 OBSERVASJONER	22
3.7 BESKRIVELSE AV DATAINNSAMLING.....	22
3.7.1 LYDOPPTAK	22
3.8 BESKRIVELSE AV ANALYSEN.....	23
3.9 VALIDITET OG RELIABILITET	23
3.9.1 RELIABILITET.....	23

3.9.2	VALIDITET	24
3.10	VURDERING AV MENGDE DATA	24
3.11	ETISKE AVVEIINGER OG PERSONVERN	24
4	<u>EMPIRI – PRESENTASJON AV DATAENE.....</u>	26
4.1	INNLEDNING.....	26
4.2	FORSKNINGSSPØRSMÅL 1 - <i>PÅ HVILKEN MÅTE PÅVIRKER ORGANISERINGEN AV RETTSMEKLING DOMMERENS INITIATIV TIL Å GJENNOMFØRE RETTSMEKLING?</i>	26
4.2.1	HVORDAN VELGES SAKENE UT TIL RETTSMEKLING?	27
4.2.2	ANSES ALLE RETTSFASTSETTENDE SAKER SOM EGNET TIL RETTSMEKLING?	28
4.2.3	HVEM GJENNOMFØRER RETTSMEKLINGENE?.....	29
4.2.4	OPPSUMMERING	30
4.3	INTRODUKSJON AV INTERVJUOBJEKTENE	31
4.4	TO FIKTIVE KRAV	33
4.4.1	KRAV 1.....	33
4.4.2	KRAV 2.....	34
4.4.3	OPPSUMMERING.....	35
4.5	FORSKNINGSSPØRSMÅL 2 - <i>I HVILKEN GRAD ER HAR DOMMERENS EGEN OPPFATNING AV RETTSMEKLING BETYDNING FOR OM HAN TILBYR RETTSMEKLING?</i>	35
4.5.1	OPPSUMMERING	41
4.6	FORSKNINGSSPØRSMÅL 3 - <i>HVA LIGGER BAK MANGELEREN PÅ MOTIVASJON?</i>	41
4.6.1	OPPSUMMERING.....	43
4.7	FORSKNINGSSPØRSMÅL 4 - <i>HVA SKAL TIL FOR AT JORDSKIFTEDOMMEREN VELGER RETTSMEKLING?</i>	43
4.7.1	OPPSUMMERING	44
4.8	REFLEKSJONER.....	44
4.9	KONKLUSJON	46
5	<u>AVSLUTNING.....</u>	47
5.1	VURDERING AV FREMGANGSMÅTEN I ETTERKANT	47
5.2	AVSLUTTENDE KOMMENTAR	47
	<u>LITTERATUR/REFERANSER</u>	49
	<u>VEDLEGG.....</u>	52

Tabelliste

Tabell 1 – Hvem velger ut saker til rettsmekling	28
Tabell 2 – Anses alle rettsfastsettende saker som egnet for rettsmekling?	28

Tabell 3 – Hvem gjennomfører rettsmeklingene?	30
Tabell 4 – Mekling med medhjelper	30
Tabell 5 – Antall års erfaring fra jordskifteteten.....	32
Tabell 6 – Grad av motivasjon til å gjennomføre rettsmekling.....	36

1 Innledning

1.1 Bakgrunn

Jordskifteretten, en særdomstol jf. domstoloven § 2 nr. 1, kjennetegnes ved at den har lovbestemt, positiv avgrenset kompetanse. Det er jordskifteloven av 21. juni 2013 nr. 100 som regulerer jordskifterettens kompetanse. Slik som de ordinære domstolene er også jordskifteretten underlagt domstoladministrasjonen.

Temaet for oppgaven er dommerens motivasjon til å gjennomføre rettsmekling i jordskifteretten.

Etter tvistemålsreformen har rettsmekling sammen med annen alternativ tvisteløsning, fått en viktigere rolle i sivilprosessen.¹ Med formål om å sikre en mer effektiv prosess, har flere virkemidler blitt tatt inn i tvisteloven, deriblant rettsmekling. Bestemmelsene om rettsmekling går fram av tvisteloven av 17. juni 2005 nr. 90 §§ 8-3 til 8-6. Bestemmelsene om rettsmekling i kapittel 8 i gjelder så langt de passer i jordskifteretten jf. jordskifteloven § 6-18.

I forhold til ordinær domstolsbehandling skiller rettsmeklingsordningen seg ut ved å være mer fleksibel i tilnærmingen til partenes underliggende interesser og behov. Det er åpning for å ta med elementer som ikke nødvendigvis er en del av det opprinnelige kravet. På denne måten får partene utforske det integrative potensialet i forhandlingene.² Dersom rettsmeklingen fører fram kan resultatet etter jordskifteloven § 6-26 nedfelles i rettsforlik. Ifølge tvisteloven § 19-15 har rettsforliket samme virkning og rettskraft som dom.

Gjennom rettsmekling skal partene selv være med på å finne en løsning som er tilpasset deres behov og interesser. I forarbeidene trekkes det fram at det kan «ha en betydelig egenverdi selv å ha vært med på å utforme og godta en løsning på en rettstvist, sammenlignet med å få løsningen diktert ved dom».³ Videre trekkes det fram at dette gjør seg svært gjeldene i saker der partene er nødt til å ha kontakt med hverandre i etterkant. Eksempelvis ved et naboforhold er dette viktig, noe sakene i jordskifteretten tar for seg.

¹ Ot. prp. nr. 51 (2004-2005) s. 113

² Rognes, 2015, s. 61

³ Ot. prp. nr. 51 (2004-2005) s. 113

Fra tidligere er det gjort en evaluering av rettsmeklingsordningen i jordskifteretten. Denne ble gjennomført i 2012 og den ser på rettsmeklingens omfang, formål, partene i rettsmekling og teknikker som blir brukt.⁴

Tingrettsdommer Rune Lium skrev masteroppgave om rettssikkerhet i 2010. Partenes rettsikkerhet er noe jeg kommer inn på i løpet av oppgaven.⁵

I 2019 ble det i tingrettene avholdt rettsmeklingsmøter i 1836 saker i 2018 og 1936 saker i 2019.⁶ I 2019 ble det behandlet 13977 sivile tvistesaker i tingrettene, 1936 rettsmeklede saker utgjør rett i underkant av 14%.⁷

Ifølge statistikk fra Domstoladministrasjonen ble det i 2019 gjennomført 158 rettsmeklinger i jordskifteretten og det ble behandlet 1325 saker, se vedlegg 5. Dette utgjør rett under 12%. en nyanse her er at alle saker, også de hvor det ikke er hjemmel til å rettsmekle er tatt med i utregningen. Det vil si at prosentandelen rettsmeklede saker fordelt på antall saker hvor det er hjemmel til å rettsmekle er noe høyere.

Det går også fram av oversikten i vedlegg 5 at de er noen jordskifteretter som rettsmekler vesentlig mer enn andre.

Med tvistelovens forarbeider i bakhodet og fokuset på rettsmekling, så dukket spørsmålet om hvorfor ikke rettsmekling er mer utbredt i jordskifteretten opp.

1.2 Avgrensning og problemstilling

Det har dukket opp flere interessante problemstillinger underveis. For en mest mulig strukturert oppgave har det vært nødvendig å gjøre avgrensinger. Likevel har det vært naturlig å ta inn noen mer generelle betraktninger for bedre helhet og forståelse for respondentenes betraktninger.

Fra start ble følgende begrensninger satt:

Bare dommere/rettslederens oppfatning av rettsmekling blir undersøkt

Bare dommere som ikke har gjennomført rettsmekling blir intervjuet

⁴ Bernt, Mykland, Sky, 2014, s. 334–359

⁵ Lium, 2011

⁶ Norges domstoler, 2020

⁷ Norges domstoler, 2020

På landsbasis var det i 2019 ansatt 76 dommere (rettsledere og jordskiftedommere) i jordskifteretten.⁸

Hensikten med oppgaven er å kartlegge jordskiftedommerens motivasjon eller mangelen på sådan. Det er for meg naturlig å forutsette at de som allerede har gjennomført rettsmekling også er mer positivt innstilte til rettsmekling som institusjon. Det vil med bakgrunn i dette være naturlig å utelukke de dommerne som har gjennomført rettsmekling og konsentrere seg om de som ikke har gjennomført eller har gjennomført få rettsmeklinger.

Jeg ønsker å undersøke jordskiftedommerens motivasjon til å gjennomføre rettsmekling. Problemstillingen er formulert følgende:

Hvorfor velger en dommer i jordskifteretten å ikke tilby rettsmekling i de sakene hvor det er hjemmel for det etter jordskifteloven?

For å svare på problemstillingen samt avgrense oppgaven har jeg formulert fire underproblemstillinger:

Forskningsspørsmål 1

På hvilken måte påvirker organiseringen av rettsmekling dommerens initiativ til å gjennomføre rettsmekling?

Forskningsspørsmål 2

I hvilken grad er det dommerens egen oppfatning av rettsmekling betydning for om han tilbyr rettsmekling?

⁸ Norges domstoler, 2019

Forskningsspørsmål 3

Hva ligger bak mangelen på motivasjon?

Forskningsspørsmål 4

Hva skal til for at jordskiftedommeren velger rettsmekling?

1.3 Fremgangsmåte

Arbeidet med oppgaven startet med at en problemstilling ble formulert. Jeg kontaktet domstoladministrasjonen der jeg etterspurte statistikk på gjennomførte rettsmeklinger fordelt på de ulike kontorene i jordskifteretten. Jeg fikk tilsendt statistikker, men tallene de innholdet var noe usikre. Statistikken er lagt ved som vedlegg 5.

Videre kontaktet jeg rettslederne for alle jordskifterettene hvor jeg spurte om en kort redegjørelse for hvordan rettsmekling ble organisert samt hvilke dommere som ikke hadde gjennomført rettsmekling.

I forbindelse med dette kom jeg i kontakt med jordskiftedommer Solfrid Mykland Fjell som jobbet med å utarbeide en oversikt over antall saker som er forsøkt rettsmeklet, samt antall oppnådde forlik. Oversikten finnes i vedlegg 6.

Med utgangspunkt i svarene jeg fikk fra rettslederne utarbeidet jeg en oversikt over organiseringen ved de ulike kontorene, samt hvem jeg kunne ta kontakt med for intervjuer. Jeg tok så kontakt med de dommerne som var aktuelle og spurte om de var villige til å stille opp til intervju. Dommerne var svært positive til intervjuene og tidspunkt for intervju ble avtalt. Intervjuene ble gjennomført per telefon. Telefonsamtalene ble tatt opp med intervjuobjektens samtykke.

Videre ble dataene strukturert og sammenstilt for analyse.

1.4 Oppbygging av oppgaven

Oppgaven er fremstilt i fem kapitler. Kapittel en, som er innledningskapittelet, tar for seg oppgavens rammer. Her blir studiens bakgrunn beskrevet og avgrenset. Kapittelet presenterer også oppgavens hovedproblemstilling med tilhørende underproblemstillinger. Kapittelets formål er å gi en oversikt over oppgavens oppbygning og vinkling.

Kapittel to presenterer teorien og gir leseren den nødvendige bakgrunnsinformasjonen for drøftingen i de videre kapitlene. Kapittelet dreier seg i hovedsak om meklingsinstitusjonens rammer og lovsystemet. Jeg har ansett jordskifterettens kompetanse, rettsmekling og dommerens rolle som relevant teori. Rettsmeklingens utvikling gjennom lovendringer blir diskutert.

Kapittel tre tar for seg fremgangsmåten for innhenting av data. Valg av metode blir diskutert og begrunnet. Spørreundersøkelse (e-post til rettsledere), dybdeintervjuer og dokumentstudier har blitt benyttet for å hente inn empiri til oppgaven.

Når det kommer til empirien, har jeg valgt å presentere den i kombinasjon med drøfting i en tematisk framstilling etter underproblemstillingene. Analysen tar utgangspunkt i forskningsspørsmålene og empirien og drøftingen gjøres i et forsøk på å besvare spørsmålene sett opp mot hovedproblemstillingen. Dette går fram av oppgavens fjerde kapittel.

I det siste kapittelet, kapittel fem, vil jeg oppsummere og avslutte oppgaven. Som en del av dette inngår en kort presentasjon av egne refleksjoner og erfaringer.

2 Teori

2.1 Innledning – Noen definisjoner

Dette kapitlet har som hensikt å gi en innføring i oppgavens teoretiske bakgrunn. Det som presenteres er ment å gjøre det enklere å sette seg inn i jordskiftedommerens syn på rettsmekling. Teorien og den følgende drøftingsdelen må leses i sammenheng. Det må presiseres at det med *gjeldende jordskiftelov* refereres til jordskifteloven av 21. juni 2013 nr. 100.

Som en del av dette gis en innføring i noen sentrale begreper. Videre tar kapitlet for seg utviklingen av ordningene i de ordinære domstolene og jordskifterettene.

2.1.1 Begreper

Tvist

Tvist og konflikt blir brukt om hverandre. Det kan være en konflikt uten tvist, men det kan ikke være tvist uten konflikt. En tvist kan behandles i domstolen, og er fokusert bare på det rettslige aspektet.⁹

Konflikt

Vindeløv definerer en konflikt som en «uoverensstemmelser mellom to eller flere parter, der fremkalder spændinger i den enkelte eller mellem dem».¹⁰ Hun definerer en form for samhandling som en forutsetning for en konflikt og at en konflikt er basert på at partene på en eller annen måte er avhengige av hverandre. Avhengigheten kan være emosjonell eller praktisk. Mekling er aktuelt ved løsning av konflikten.

Forhandling

Jørn Rognes skriver at «Når to eller flere parter med delvis motstridende interesser prøver å komme fram til en felles beslutning, forhandler de».¹¹ Forhandlinger omtales ofte som «konflikter, beslutninger, møter», det handler om at mennesker med ulike mål forsøker å komme til enighet.

Mekling

⁹ Vindeløv, 2013, s. 63

¹⁰ Vindeløv, 2013, s. 66

¹¹ Rognes, 2015, s. 13

Mekling er et verktøy for håndtering av konflikt eller tvist. Ifølge Jørn Rognes er kjennetegnet ved mekling at en tredjepart hjelper de involverte å «utforske en positiv forhandlingssone», såkalt «assisterte forhandlinger».¹²

Konfliktmegling definerer Vindeløv slik: «en frivillig og fortrolig konfliktløsningsmetode, hvor en eller flere upartiske tredjepersoner hjelper parterne med selv at finde og forhandle sig frem til en for dem tilfredsstillende løsning gjennom en strukturert proces. Mægler rammesætter og leder mæglingen, men træffer ingen afgørelse i sagen.»¹³

Mekling er et verktøy for konflikthåndtering eller tvisthåndtering der en upartisk, nøytral tredjeperson bistår de involverte i å finne en løsning.¹⁴

2.2 Jordskifteretten

Jordskifte har tradisjonelt vært knyttet til landbruket. Opprinnelig gikk et jordskifte ut på å omforme eiendom for å minke antall teigblandinger og oppløsning av sameie.

Også i dag inkluderer jordskifterettens oppgaver reduksjon av teigblanding og oppløsning av sameier, men jordskifte har blitt et begrep som omfatter mer enn bare denne kompetansen. I dag finnes det en rekke virkemidler jordskifteretten benytter for å bøte på ulike situasjoner som eksisterer i relasjoner med fast eiendom, enten det er rettsendrende, rettsfastsettende saker, skjønn eller en kombinasjon.

Jordskifteretten er også et tvisteløsningsorgan for tvister som omhandler fast eiendom.

2.3 Jordskifterettens kompetanse

Jordskifteretten har positivt avgrenset kompetanse og er en særdomstol jf. dl § 2.

Jordskifteretten behandler overordnet tre typer saker; rettsendrende saker, rettsfastsettende saker og skjønn. I tillegg kan jordskifteretten behandle såkalte kombinerte saker.

2.3.1 Rettsendrende saker

Rettsendrende saker er de sakene som behandles etter jordskiftelovens kapittel 3, altså de sakene som tradisjonelt er kalt jordskiftesaker. Disse sakene er de jordskifteretten

¹² Rognes, 2015, s. 98

¹³ Vindeløv, 2013, s. 50-51

¹⁴ Austbø og Engebretsen, 2006, s. 49

opprinnelige primære oppgave. Utgangspunktet for disse sakene er ikke nødvendigvis en rettslig tvist, men at en eiendom er upraktisk og at minst én grunneier ønsker å gjøre en endring. Forholdene knyttet til eiendommer under konstant forandring. De faktiske behovene og interessene, samt de juridiske forholdene endrer og utvikler seg over tid. Den rettsendrende kompetansen er et verktøy for å bøte på slike situasjoner. I denne sakstypen er jordskifteretten pålagt å forsøke å komme til en minnelig løsning.

Virkemidlene for rettsendrende saker er listet opp i jordskifteloven §§ 3-4 til 3-10 jf. § 3-1.

Bakgrunnen for jordskifte er flere eiendommer i en eller annen form for samhandling.

Jordskifteretten behandler kravet når minst én rettighetshaver i et slikt fellesskap krever det.¹⁵

Jordskifteretten har ikke kompetanse til å gjennomføre rettsmekling i rettsendrende saker. Det er derfor ordinær mekling som er framgangsmåten dersom en skal gjøre et forsøk på en minnelig løsning. Det kan oppstå tvister i de rettsendrende sakene, disse tvistene kan skilles ut og løses ved rettsmekling.

2.3.2 Rettsfastsettende saker

For fastslåing av rettigheter og grenser for fast eiendom, har Norge et tosporet system. Det er partene selv som bestemmer om de vil benytte tingretten eller jordskifteretten for å behandle disse sakene. Bringes saken inn for jordskifteretten behandles den etter kapittel 4 i jordskifteloven.¹⁶ I disse sakene er formålet å fastslå gjeldende rettighets- og grenseforhold som er uklare. Fastsettelsen av slike forhold kan behandles i egen sak eller som ledd i en rettsendrende sak jf. § 3-13.¹⁷ For å kreve rettsfastsettende sak for jordskifteretten er det ikke krav til tvist, uklarheter tilknyttet eiendoms- eller rettighetsforholdene er tilstrekkelig¹⁸. Det går ikke fram av forarbeidene hva som ligger i begrepet uklart.¹⁹

2.3.3 Skjønn

Den tredje sakstypen er skjønn. Skjønn benyttes i de tilfellene der noen ønsker å gjøre tiltak på annen manns grunn slik lovgiver lister opp i jskl. § 5-3. Paragrafen er uttømmende. Føres skjønssaken som egen sak er det reglene i skjønnsprosessloven²⁰ som setter føringen for

¹⁵ Sky, 2009, s. 373

¹⁶ §§ 4-1 4-2 og 4-4

¹⁷ Prop. 101 L, s. 461

¹⁸ Prop. 101 L, s. 201

¹⁹ Bjerva et al., 2016, s. 146

²⁰ Lov 1. juni 1917, nr. 1, lov om skjønn og ekspropriasjonssaker

behandlingen.²¹ Jordskifteretten vurderer om vilkårene for gjennomføring er tilstede, om tiltaket er tvilløst mer til gagn enn til skade.²² Oppfylles vilkårene fastsetter jordskifteretten en erstatning.

Det er i de rettsfastsettende sakene, i skjønn, samt tvister trukket ut av rettsendrende saker at jordskifteretten har kompetanse til å gjennomføre rettsmekling. Det er ikke alle saker som nødvendigvis egner seg for rettsmekling. Det går fram i innledningen til rettsmeklingsforskriften at «jordskiftedommeren må utøve et bevisst skjønn med hensyn til hvilke saker som egner seg for mekling».²³

2.4 Antall saker i jordskifteretten de siste årene

Skjematisk fremstilling av antall saker for jordskifteretten for 2017, 2018 og 2019 fordelt på domstol er vedlagt i vedlegg 5.

Av erfaring blir ikke sakene alltid riktig registrert i jordskifterettens saksbehandlingsprogram «LOVISA». Solfrid Mykland har utarbeidet en oversikt over rettsmeklede saker i 2018 og 2019. Både oversikten oversendt av domstoladministrasjonen og oversikten utarbeidet av Solfrid Mykland Fjell, henholdsvis i vedlegg 5 og 6.

2.5 Rettsmeklingsordningen i domstolen

Rettsmekling i domstolen ble innført som en prøveordning i 1997, hjemlet i tvistemålsloven § 99 a som var daværende lovverk. Det ble gjennomført en utredning forut for innføringen, som resulterte i ordningens formål, å «søke å bygge et forlik på partenes underliggende interesser og behov»²⁴ og dermed «å tilrettelegge for at partene i en rettslig tvist kan enes om en løsning før saken går til hovedforhandling og dom».²⁵

Ordningen var hadde den amerikanske mediation-metoden som utgangspunkt.²⁶ Denne metoden kan knyttes til Harvard Negotiation Project, hvor et av hovedpunktene er at mekler skal prøve å finne partenes faktiske behov og interesser. Videre skal mekleren bidra oppfordre

²¹ Jf. Jskl. §§ 5-4 til 5-5 og § 5-7

²² Lov om oreining av fast eigedom § 2

²³ FOR-2007-01-22-80 (opphevet)

²⁴ Ot. prp nr 41 (1995-1995), s. 1

²⁵ NOU 2001: 32, s. 1133

²⁶ Ot.prp. nr. 51 (2004-2005) s. 124

til å skape dialog mellom partene. Slik kan de gjøre seg bedre forstått på hverandre og finne løsninger seg imellom. Meklerens rolle er dermed ment å være tilretteleggende.²⁷ Boka «getting to yes» av Fisher, Ury og Patton fra 2001 blir også nevnt. I boka omtales en forhandlingslogikk som bygger på fire forutsetninger. Forutsetningene er som følger; problemet og mennesket må sees separat, fokuset må flyttes fra posisjoner til interesser, det bør utvikles flere potensielle løsninger for en eventuell avtaleinngåelse og til slutt så må avtalen baseres på kriterier som er objektive.

Retten skal jamfør tvisteloven § 8-1 «på ethvert trinn av saken vurdere muligheten for å få rettstvisten helt eller delvis løst i minnelighet gjennom mekling eller rettsmekling». Denne paragrafen er en videreføring av tvistemålsloven av 13. August 1915 § 99 hvor det het at «Retten kan paa ethvert trin av saken forøske mægling mellem parterne».

Det er tvisteloven § 8-3 følgende som regulerer rettsmekling. En forutsetning for å kunne gjennomføre rettsmekling i domstolen er at det må foreligge et søksmål. Det er dommeren som avgjør hvorvidt deg skal gjennomføres rettsmekling jf. § 8-3 første ledd. Holdningen til partene ovenfor rettsmekling, samt om det denne framgangsmåten kan forenkle prosessen og om det er mulig å forlike partene skal vektlegges. Motsetter partene seg rettsmekling, skal det bare gjennomføres der «særlige grunner tilsier det» jf. § 8-3 annet ledd.

I forarbeidene til tvisteloven av 2005 er løsning av tvister på minnelig vis tungt vektlagt. Regulering av rettsmekling finnes i lovens kapittel 8, som også er gjeldende for jordskifteretten.²⁸ Til kontrast fra ordinær behandling i domstolen og standardiserte prosesser, er mekling en mekling en sammensatt prosess hvor mange ulike tilnærminger kan benyttes der å finne best mulig løsning er målet.

Ervasti skriver «Forskningen kring konfliktlösning och medling är multidisciplinär och bedrivs bl.a. inom rättsvetenskap, ekonomi, psykologi, sociologi och kriminologi, pedagogik, antropologi och freds forskning».²⁹

²⁷ NOU 2001: 32, s. 1138

²⁸ Prop. 101 L, s. 296

²⁹ Ervasti, 2011, s. 267

Blant de nordiske landene anses Norge å være langt fremme.³⁰ I rettsmekling tas konflikten ut av de ordinære rettslige rammene, slik at rettsmekleren kan undersøke partenes virkelige behov og interesser. I rettsmekling står mekleren friere enn i ordinær domstolsbehandling, og rettsmekling presenteres som en interessebasert og tilretteleggende tilnærming til sakene.³¹ Dette kan gjøre partene oppmerksomme på konflikten innhold på en ny måte. Likevel er ikke alle saker egnet for rettsmekling. Det er måten konflikten håndteres på som avgjør hvorvidt den er konstruktiv eller destruktiv.³²

Det kan være mange grunner til at partene selv ikke kommer fram til en løsning på egen konflikt. Der partene har låst seg og ikke er åpne for å ta en ny posisjon kan en mekler åpne forhandlingene igjen gjennom å transformere konflikten og dermed også skape et positivt forhandlingsrom.³³

Mykland, et. al. Har funnet at ved transformasjon av konflikter i rettsmekling, vil det gro fram kreativt innhold som i tråd med rettsmeklingens kjerneverdier.³⁴ Ifølge Adrian og Mykland støtter deres undersøkelse påstanden om at en gjennom rettsmekling kan finne løsninger på tvister som ikke er mulig ved dom, ved å være kreativ.³⁵

2.6 Rettsmekling i jordskifteretten

Rettsmekling ble innført i jordskifteretten som en prøveordning i 2007 i de rettsfastsettende sakene. Det ble samlet en arbeidsgruppe som jobbet med å evaluere ordningen. Dette resulterte i en rapport som ble presentert i 2012, utarbeidet av Bernt, Mykland og Sky. Rapporten inneholder de sentrale funnene.³⁶

Rettsmekling gikk fra å være en prøveordning til å bli en fast ordning ved vedtakelsen av ny jordskiftelov i 2013.

³⁰ Nylund 2014 s. 97

³¹ Nylund 2014, s. 97

³² Vindeløv, 2013, s. 32

³³ Rognes, 2015, s. 100

³⁴ Mykland, et. al., 2009, s. 242

³⁵ Adrian og Mykland, 2014, s. 436

³⁶ Bernt, Mykland, Sky, 2012

Det besluttes av en jordskiftedommer at det skal gjennomføres rettsmekling. Partene blir forespurt om de ønsker å forsøke å komme til enighet i et rettsmeklingsmøte. Normalt er det ønskelig at partene selv er positive til å forsøke en minnelig løsning jf. Tv1 § 8-3 annet ledd, men det gis adgang i tvisteloven § 8-3 annet ledd siste punktum til å beslutte rettsmekling uten partenes samtykke i særlige tilfeller.

Rettsmekling foregår utenfor rettsmøte jf. tvisteloven § 8-5. Møtene er konfidensielle, i motsetning til offentlige rettsmøter og alle aktørene har taushetsplikt jf. tvisteloven § 8-6 annet ledd.

2.6.1 Rettsmeklerens rolle og habilitet

Det er tvisteloven som definerer rammene for rettsmeklerrollen. tvisteloven § 8-5 tredje ledd vises det til rettsmekling som en avtale- og interessebasert institusjon; «Rettsmekleren skal opptre upartisk og søke å klarlegge partenes interesser i tvisten med sikte på en minnelig løsning». Lovverket trekker vide rammer og fremgangsmåten i rettsmeklingen er det mekler selv som legger opp.³⁷ Det er også opp til mekler selv hvilke virkemidler han ønsker å benytte seg av, eksempelvis særmøter. Ifølge rettsmeklingsforskriften § 5 kan rettsmekler «peke på forslag til løsning og drøfte styrke og svakhet i partenes rettslige og faktiske argumentasjon». Dette betyr at rettsmekler i utgangspunktet står fritt til å komme med forslag til løsning der han ser det passende.

Saksforberedende dommer er ofte den som opptrer som rettsmekler. Ingeniør eller en ekstern mekler kan også ha rollen som rettsmekler.

Hovedregelen er at den dommeren som opptrer i rollen som rettsmekler ikke behandler saken videre dersom forlik ikke oppnås, jf. tvisteloven § 8-7 annet ledd. Dommeren kan involvere seg i rettsmeklingen slik at reglene om habilitet i forvaltningsloven kan inntre. Dette gjør at dommeren blir utelukket fra å behandle saken videre om ikke partene forlikes. Likevel kan dommeren fortsette dersom partene ønsker det, etter rettsmeklingsforskriften § 7.³⁸

Dommeren plikter til å aktivt styre saken i ordinære rettsmøter. Hele tiden må han passe på å opptre slik at han ikke blir inhabil. Dommeren habilitet er et omfattende tema, og det er i

³⁷ Ot.prp. nr. 51(2004-2005) s. 124

³⁸ FOR-2007-01-22-80 (opphevet)

hovedsak tvisteloven med forarbeider og domstoloven som i størst grad belyser temaet. Det finnes ikke noen uttømmende bestemmelser som sier hvor langt en dommer kan gå i en meglingsituasjon. I Utkast til etiske prinsipper for dommere, utarbeidet av Aaslandutvalget sies det at «Mekleren må opptre upartisk under hele prosessen og utvise integritet i forhold til begge parter».³⁹

2.6.2 Rettsmekling og motivasjon

Motivasjon defineres i Store norske leksikon som «samlebetegnelse for de faktorene som setter i gang og som styrer atferden i mennesker og dyr».⁴⁰ Det er dommeren selv som velger å tilby rettsmekling i en sak. Med motivasjon til å rettsmekle menes dommerens vilje, ønske og initiativ til å tilby denne saksbehandlingsformen.

Motivasjonen kan påvirkes av mange faktorer, oppgaven er ment å utforske hvilke faktorer som påvirker jordskiftedommeres motivasjon.

2.7 Virkemidler

Meklerens oppgave i meklingen er å finne partenes forhandlingssone. Det er en rekke virkemidler mekler kan benytte for å avdekke denne sonen. To av disse virkemidlene er særmøter og løsningsforslag.

Særmøter

Særmøter, hjemlet i tvisteloven § 8-5 første ledd handler om å separere partene og ha konfidensielle samtaler med en og en part. Dette kan bidra til å kartlegge partenes interesser eller det kan benyttes dersom mekleren ønsker å forsikre seg om at en ikke inngår avtale på et for tidlig tidspunkt.

Løsningsforslag

Mekleren kan komme med forslag til løsning. Det går fram av forarbeidene til tvisteloven at «rettsmekleren bør også kunne peke på forslag til minnelig løsning».⁴¹ Det er ikke alltid partene selv ser gode løsninger eller vet hvordan de skal håndtere egne ønsker og behov.

³⁹ Aaslandutvalget, 2007, s. 77

⁴⁰ Teigen, 2020, SNL

⁴¹ Ot. prp nr 51 (2004-2005) s. 126

2.8 Rettsikkerhet i rettsmekling

I ordinær domstolsbehandling av saker er det regler i tvisteloven som skal sikre rettsikkerheten til partene. Blant annet om kontradiksjon, habilitet, ankemuligheter og utforming av avgjørelser. I rettsmekling er det kun reglene om habilitet som gjør seg fult gjeldende.⁴²

Forutsatt at partene deltar i rettsmeklingen frivillig, er det ikke nødvendig å ha regler om partenes rettsikkerhet i rettsmekling.⁴³ Tvistelovens forarbeider problematiserer ikke partenes rettsikkerhet, det er rettsmeklingsrollen som blir drøftet om hvorvidt kan utgjøre en fare for rettsmeklingens legitimitet.⁴⁴

⁴² Lium, 2011, s. 15

⁴³ Lium, 2011, s. 15

⁴⁴ Ot prp nr 51 (2004-05) s 126

3 Metode

3.1 Innledning

I dette kapittelet redegjør jeg for metodevalg. Valget begrunnes og framgangsmåten for innhenting av data vil bli beskrevet og vurdert.

Bakgrunnsinformasjon som statistikk over antall saker rettsmeklet, samt data som omtaler organisering av rettsmekling ved de ulike jordskifterettene har vært sentralt for utvikling av studien. Empirien er utover dette hentet inn ved intervju og utgjør den vesentlige delen av studien. Det er lagt vekt på å utforme en entydig intervjuguide i et forsøk på å legge til rette for at respondentene kunne forstå spørsmålene likt. Med bakgrunn i at intervjuene har foregått over telefon, er tilleggsspørsmål brukt i utbredt grad. På denne måten har jeg etter beste evne lagt til rette for innhenting av sammenlignbare data.

Kvantitativ og kvalitativ metode er to tilnærmingsmåter samfunnsvitenskapelig metode. Kjennetegnet ved kvantitativ metode er tallfesting av data. Innsamlingen foregår ofte ved eksperimenter eller spørreundersøkelser. Den innsamlede dataen dokumenteres ofte i tabeller.⁴⁵

Ved kvalitativ metode legges den innsamlede dataen normalt frem som tekst. Det er som mål for innhenting av dataen er en helhetlig oversikt over de fenomenet som undersøkes. Undersøkelsene handler om å komme til kjernen av et fenomen og dette gjøres ofte gjennom å utvinne større mengde opplysninger fra et mindre antall undersøkelsesobjekter.⁴⁶ Med bakgrunn i dette må målet med kvalitativ metode kunne forstås som en framgangsmåte for å forstå et fenomen, framfor å måle gjennom statistikk og tall.

Oppgaven har kombinert metode. Det er gjennomført observasjoner (til dels deltakende), en mindre spørreundersøkelse og dybdeintervjuer.

3.2 Metodevalg

Valg av metode er et resultat av ønsket om å gå litt mer i dybden på det jeg undersøker. Kvalitativ metode ble et naturlig valg når formålet med oppgaven ikke var å generalisere, men

⁴⁵ Silvermann, 2011, s. 16

⁴⁶ Silvermann, 2011, s. 113

heller å belyse utfordringene knyttet til temaet. Å fremstille totalsituasjonen er styrken ved kvalitativ metode.⁴⁷

Deler av innsamlingen har også vært kvantitativ, da jeg ønsket å samle inn data om hvordan rettsmekling organiseres, for deretter å reflektere over hvorfor det blir gjort slik. Denne tilnærmingen beskriver Donald Schön som «reflection on action».⁴⁸

For en bedre forståelse av dagens situasjon har informasjon om rettsmeklingssituasjonen ved de ulike domstolene blitt hentet inn (vedlegg 5 og 6). I tillegg har det også blitt hentet inn data for hvordan de ulike domstolene organiserer rettsmekling (kapittel 4.2). Siste del av datainnsamlingen består av intervju (kapittel 4.3 følgende).

3.3 Statistikk

Statistikken i oppgaven begrenser seg til tall hentet inn fra Domstoladministrasjonen som omfatter oversikt over antall saker rettsmeklet ved alle jordskifterettene.

3.4 Intervju

I forkant av intervjuene ønsket jeg å undersøke hvordan rettsmekling organiseres i de ulike domstolene.

Organiseringen av rettsmekling er opp til hver enkelt domstol og det er ulik praksis for hvordan rettsmekling organiseres. Det betyr at det er opp til domstolens ansatte hvor stort fokus det skal være på rettsmekling, om organiseringen skal være styrt eller om det er de ansatte selv som. Jeg skrev derfor en e-post (vedlegg 4) der jeg stilte noen spørsmål til hver enkelt rettsleder om hvordan praksisen er på deres kontor. Dette var informasjon jeg ønsker å koble på resultatene fra intervjuene senere.

3.4.1 Dybdeintervju

Formålet med et slikt intervju er å få et innblikk i intervjuobjektens personlige opplevelse av en situasjon personen befinner seg i.⁴⁹ Intervjuet er åpent og styres ikke i like stor grad av forskeren.

⁴⁷ Holme og Solvang 1986, s. 8

⁴⁸ Schön, 2001

⁴⁹ Dalland, 2012, s 153

3.4.2 Intervjuguide

For å sikre at intervjuet ikke ble flytende for fritt og for å få data som i større grad er sammenlignbare ble en intervjuguide utarbeidet.

Intervjuguiden består av ikke-ledende spørsmål designet for å åpne for samtale og refleksjon. Dette er for å, i størst mulig grad, ikke påvirke intervjuobjektene i deres svar.

Intervjuet ble organisert som semi-strukturert. Formålet med dette var å kunne følge opp respondentens tilbakemeldinger, samtidig som at jeg kunne holde en rød tråd gjennom intervjuet.

3.4.3 Fiktive jordskiftesaker i intervjuguiden

Gjennom intervjuet ønsket jeg å skape meg et bilde av den enkelte dommerens oppfatning av rettsmekling. Å svare på spørsmål om rettsmekling vil kanskje ikke alene gi et fullstendig innblikk i dommerens oppfatning av og holdning til rettsmekling.

Med dette i tankene ble to fiktive jordskiftekrav utarbeidet. Kravene er designet for å få en pekepinn på hva dommeren er villige til å rettsmekle.

Selv om kravene er fiktive og i stor grad forenklet, vil diskusjon rundt problemstillingene i kravene være til en hvis grad virkelighetsnært med dommernes faktiske arbeidshverdag. Med dette er tanken at det kan bidra til en mer åpen samtale rundt rettsmekling.

De fiktive kravene ble sendt i forkant av intervjuet slik at dommerne kunne sette seg inn i problemstillingene på forhånd.

Krav 1 er en forenklet fremstilling av en uenighet om en grense. Baktanken er at det skal være en enkel sak, der de fleste vil ønske å tilby rettsmekling til partene.

Krav 2 er noe mer kompleks og har flere aspekter. Likevel skal det innenfor lovens rammer være mulig å tilby rettsmekling også i denne saken. Det er aspekter som kan legges til grunn for å velge bort rettsmekling, noe jeg søker å avdekke om dommerne gjør.

Til krav 2 har jeg i tillegg noen alternative tilleggsopplysninger dersom dommeren er usikker på om han ønsker å rettsmekle eller ikke. Dette ble gjort for å undersøke om det var rettsmekling var mer aktuelt om noen av momentene i saken ble forenklet. Disse oppfølgingsspørsmålene ble bare stilt der respondenten var i tvil om at saken var egnet for rettsmekling. Tilleggsopplysningene ble ikke gitt på forhånd.

3.4.4 Testintervju

For å sikre at kvaliteten på intervjuet var best mulig og at spørsmålene var entydige og lett forståelige gjennomførte jeg to testintervjuer på forhånd. Testintervjuene ble gjennomført med to jordskiftedommere ved Nedre Buskerud jordskifterett. Det første testintervjuet ble gjennomført som det opprinnelig var planlagt at intervjuene skulle foregå, på kontoret til jordskiftedommeren.

Det gikk noe tid mellom intervjuene. Dette resulterte i at testintervju to ble gjort under andre omstendigheter. Grunnet verdenssituasjonen, folkehelseinstituttets anbefaling og universitetets begrensning for reiser og andre generelle anbefalinger, ble opplegget for intervjuer kraftig endret.

Det var ikke lenger mulig eller forsvarlig å gjennomføre intervjuene som planlagt. Innen testintervju to ble gjennomført ble opplegget tilpasset. Jeg hadde to valg, jeg kunne gjøre intervjuene over telefon eller jeg kunne ha videosamtale. Det var viktig at respondentene skulle føle seg komfortable slik at de kunne åpne seg mest mulig. I tillegg ønsket jeg å gjøre det enklest mulig for respondentene å delta, uten for mye forberedelser. Tankene mine rundt videosamtale var at det er mer som må i orden enn en telefonsamtale, med både lyd og bilde, samt nettverksforbindelse. Videooverføring ville gjøre at jeg ikke i like stor grad ville miste det personlige aspektet med kroppsspråk og mimikk. I et intervju over telefon, blir dette ikke ivare tatt.

Konklusjonen min ble likevel at telefonintervju var det som enklest var gjennomførbart for de fleste, da telefon er noe en stort sett alltid bærer med seg og de fleste er komfortable med bruken av den.

I testintervju to fikk jeg fullt ut testet intervju over telefon med opptak, som om det skulle vært et reelt intervju. Utover å bare få teste selve intervjuguidens innhold, var det svært verdifullt få testet at det tekniske fungerte som ønsket.

Etter begge testintervjuene ble det gjort justeringer for å forbedre av spørsmålene.

Eksempelvis ble formuleringen av enkelte spørsmål forbedret slik at de ble mer presise.

Kravene ble justert etter gode innspill fra testrespondentene. Spesielt krav 2 ble grundig gjennomgått med første testrespondent for å gjøre scenarioet mest mulig virkelighetsnært. Det var viktig at de fiktive kravene ble virkelighetsnære og entydige. Dette har testrespondentene bidratt i stor grad til.

3.5 Valg av respondenter

For å best svare på problemstillingen var ønsket å intervju flest mulig jordskiftedommere som ikke før har rettsmeklet eller har rettsmeklet få saker. Med fordel kunne det være dommere fra ulike deler av landet og ulike domstoler. Etter at spørsmålene om organiseringen av rettsmekling ble sendt ut, fikk jeg noen navn på dommere som falt innenfor målgruppen.

Jeg ønsket ikke å intervju noen av dommerne ved Nedre Buskerud jordskifterett, da jeg allerede har et forutinntatt inntrykk av deres arbeid. To av dommerne har likevel bidratt gjennom å være testrespondenter.

Det endelige antallet respondenter ble syv jordskiftedommere som ikke har gjennomført rettsmekling. Av disse er det tre rettsledere.

3.6 Observasjoner

For å få en bredere forståelse for temaet rettsmekling og hvordan dette fungerer i praksis har jeg deltatt på to rettsmeklinger som observatør. Observasjonene har vært delvis deltagende i rollen som hjelper til rettsmekler. Utover å få et bedre innblikk praktisk utførelse av rettsmekling har ikke observasjonene vært en del av datainnsamlingen.

3.7 Beskrivelse av datainnsamling

Datainnsamlingen har vært todelt, intervjuer på telefon og e-postutveksling. Intervjuene med dommerne har blitt gjort over telefon.

Data om organisering av rettsmekling ved de ulike domstolene er gjort ved e-postkommunikasjon. Jeg har ikke gjennomført fullstendig transkribering av dataene da dette ikke ville gjøre det noe lettere å finne relevante sitater. Ved gjennomgang av opptakene har jeg notert ned relevante sitater og samlet de anonymisert under tilhørende forskningsspørsmål i et skjema. Alle dataene er samlet i samme skjema for sammenligning og analyse.

3.7.1 Lydopptak

Jeg spurte respondentene om de var villige til å la meg ta opp intervjuet. Ved å gjøre lydopptak under intervjuene behøvde jeg bare å ta noen få notater og fikk derfor muligheten

til å reflektere mer under selve samtalen. Dette styrket muligheten til å stille umiddelbare oppfølgingsspørsmål. Til å ta opp intervjuene ble UiO sin app, Nettskjema, benyttet. Respondentene ble informert om appens funksjon og kryptering av dataene for personvern. Samtlige intervjuer ble tatt opp med tillatelse fra respondentene.

3.8 Beskrivelse av analysen

Intervjuene endte opp med å være en form for samtale der deler var relevant for oppgaven og deler ikke. Jeg tok noen notater gjennom opptakene, som gjorde det lettere å huske de delene jeg syntes var viktig å få med. Når sitatene var samlet i skjemaet, var det varianter av like refleksjoner som gikk igjen, og som kunne samles og være representativt for flere. Dette går fram av kapittel 4.

Respondentene har fått en tilfeldig bokstav fra A til G som en del av anonymiseringen.

3.9 Validitet og reliabilitet

Studiens validitet og reliabilitet må vurderes. I dette ligger vurdering av om resultatene er gyldige og til å stole på.⁵⁰

Når validiteten vurderes stilles det spørsmål ved hvorvidt metoden er riktig for å få svar på spørsmålet en stiller. Ved kvalitativ metode må det vurderes om det som skal undersøkes faktisk blir undersøkt gjennom den framgangsmåten som er valgt.

3.9.1 Reliabilitet

Studiens reliabilitet handler om hvorvidt den er etterprøvbart.⁵¹ Samtalen i intervjuet er avgjørende for hvilke data jeg har samlet inn. Konteksten og situasjonen er også definerende for hvordan dataen tolkes. Det skal vanskelig gjøres for en annen utenforstående skulle få til akkurat samme undersøkelse. Forskeren må derfor redegjøre grundig for hvordan dataen er samlet inn.⁵² Fremgangsmåten er derfor nøye forklart i dette kapittelet.

Om spørsmålene er formulert slik at de er vanskelige å misforstå, er det større sjanse for at reliabiliteten blir høy. Jeg har lagt stor vekt på å formulere entydige spørsmål i intervjuguiden

⁵⁰ Askheim og Grenness, 2008, s. 22

⁵¹ Askheim og Grenness, 2008, s. 22

⁵² Johannesen, Kristoffersen, Tufte, 2005, s. 227-228

for å forsøke å unngå misforståelser. I de to testintervjuene ble også formuleringene av spørsmålene gjennomgått med målet om å gjøre de mest mulig enstydige og åpne. Dette har bidratt til å øke studiens reliabilitet. Det kan likevel ikke garanteres at det ikke har skjedd misforståelser av spørsmålene. Intervjuene ble tatt opp for å øke reliabiliteten av transkriberingen.

3.9.2 Validitet

Resultatene vil bli påvirket av forskerens bakgrunn og forståelse.⁵³ Jeg ønsker å understreke at konklusjonene som trekkes i oppgaven bygger på min tolkning av dataene. Konklusjonene er også bare begrenset til de respondentene som har deltatt i undersøkelsen. Dataen innsamlet om organiseringen av rettsmekling i de ulike domstolene vil kunne gjøre seg gjeldende i større grad, da det er samlet inn data fra et større utvalg av domstolene. Funnene og konklusjonene vil ha overføringsverdi i noen grad.

3.10 Vurdering av mengde data

Intervjudelen av studien har syv respondenter. Setter en det i sammenheng med antall dommere (74 i 2019) vil det ikke kunne sies å utgjøre en representativ gruppe. Jeg gjorde et forsøk på å kartlegge hvor mange jordskiftedommere som ikke har gjennomført rettsmekling. Det var noe tilbakeholdenhet, og det er flere domstoler som ikke har gitt noen respons. Av de jeg har fått respons fra har det kommet frem tretten navn. Dette tallet er ikke på noen måte kontrollert, men det er det antallet jeg har fått oppgitt. Det er nok også fler enn dette som ikke har gjennomført rettsmekling. Av de tretten navnene har jeg intervjuet syv, som er ca. 54 % av de som ikke har rettsmeklet.

Når det kommer til undersøkelsen av organiseringen av rettsmekling ved domstolene har jeg fått svar fra 21 av 29 rettsledere, som utgjør ca. 72 %. Dette må sies å være relativt representativt.

3.11 Etiske avveiiinger og personvern

Om en forsker bruker mennesker i sin studie, vil en ha en makt ovenfor disse som en ikke må utnytte.⁵⁴

⁵³ Nilsen, 2012, s. 137

⁵⁴ Silverman, 2014, s. 142

Oppgaven omfatter personopplysninger som navn, e-postadresse, telefonnummer, stilling og annen informasjon som kan knyttes til person.

Diss opplysningene, med unntak av stilling, er ikke direkte knyttet direkte opp mot forskningsspørsmålet, men etiske vurderinger er på sin plass med hensyn til den informasjonen oppgaven inneholder.

Studien er meldt inn til Norges Samfunnsvitenskapelige datatjeneste (NSD) som er personvernombudet for forskning, hvor studien er godkjent (vedlegg 2). Personvernombudet sikrer personvernet til den som utleverer informasjon. Ifølge Dalland må personopplysninger forstås som «opplysninger som direkte eller indirekte kan knyttes til enkeltpersoner».⁵⁵

Opplysninger om jordskiftedommeres motivasjon til å rettsmekle knyttes til person og dette er å regne som personopplysninger.

Det ble informert på forhånd og i innledningen til selve intervjuet, at informantene var anonyme. Anonymiseringen omfatter også hvilken domstol informantene hører til, samt annen informasjon som kan gjøre informantene til kjenne. Informasjon om informantene er laget på passordsikret pc og vil slettes når oppgaven er levert.

Som en del av anonymisering av de intervjuene som er gjennomført og for enkelhetsskyld vil jordskiftedommer omtales som han.

⁵⁵ Dalland, 2014, s. 101

4 Empiri – presentasjon av dataene

4.1 Innledning

I dette kapitlet vil empirien presenteres. Jeg har valgt å koble teorien på empirien i dette kapitlet, slik at drøftelsen henger direkte sammen med resultatene. Hver underproblemstilling får en egen konklusjon, før hovedproblemstillingen blir oppsummert til slutt. Resultatene blir vurdert forløpende i drøftingen.

De utarbeidede underproblemstillingene har som formål å gjøre hovedproblemstillingen mer konkret. Hovedproblemstillingen er som følger:

«Hvorfor velger en dommer i jordskifteretten å ikke tilby rettsmekling i de sakene hvor det er hjemmel for det etter jordskifteloven?»

4.2 Forskningsspørsmål 1 - *På hvilken måte påvirker organiseringen av rettsmekling dommerens initiativ til å gjennomføre rettsmekling?*

Dette spørsmålet dukket opp i forbindelse med antall saker som er rettsmeklet ved de ulike jordskifterettene. Tallene er varierende. Jeg sendte derfor en e-post til alle rettslederne i jordskifteretten for å forsøke å kartlegge hvordan rettsmekling organiseres.

Organiseringen av rettsmekling ved domstolene er interessant fordi domstolene er forskjellig sammensatt. Noen domstoler har mange dommere og få ingeniører, noen har det motsatt, og noen kontorer har bare én dommer eller én ingeniør. Organisering av arbeidsoppgaver vil derfor kunne være veldig forskjellig avhengig av sammensetning av de ansatte og ikke minst de ansatte sine interesser.

Av totalt 29 rettsledere har jeg fått 21 tilbakemeldinger. En av rettslederne oppgir at rettsmekling ikke blir tilbudt ved denne domstolen.

Forskningsspørsmålet besvares gjennom å se på hvordan sakene blir valgt ut, om alle rettsfastsettende saker regnes som egnet og hvem som gjennomfører rettsmeklingene. E-posten følger som vedlegg 4.

4.2.1 Hvordan velges sakene ut til rettsmekling?

Svarene er kategorisert i fem ulike måter å organisere utvelgelsen på, ut fra de svarene undersøkelsen har gitt.

1. Rettsleder velger ut og fordeler til dommer

Rettslederen går gjennom sakene og vurderer om det kan være hensiktsmessig med rettsmekling og fordeler sakene deretter. Det kan gjerne være diskusjon med dommer, men første sortering gjøres av rettsleder. Det blir dommerens avgjørelse hvorvidt det skal gjennomføres rettsmekling.

2. Opp til dommeren selv

Rettsleder fordeler sak uten å ta stilling til hvorvidt saken er egnet for rettsmekling. Det er dermed opp til dommeren selv å ta vurderingen.

3. Diskusjon mellom de som skal ha saken

Med diskusjon menes at det foregår en vurdering der flere er involvert og de involverte er de som skal ha saken. Altså er det to eller flere som tar vurderingen sammen. Eksempelvis dommer og ingeniør eller rettsleder og dommer.

4. Én ansatt vurderer alle de rettsfastsettende sakene og fordeler

Én av de ansatte ved domstolen har ansvar for å vurdere alle innkomne rettsfastsettende saker opp mot rettsmekling.

5. Både rettsleder og dommer velger ut saker

Organiseringen er åpen og det er opp til hver enkelt å ta initiativ til å gjennomføre rettsmekling.

Fordelingen av de 5 kategoriene ser ut som følger:

1	Rettsleder velger ut og fordeler til dommer	9
2	Opp til dommeren selv	5
3	Diskusjon med de involverte	4
4	En ansatt vurderer alle rettsfastsettende sakene og fordeler	1
5	Både rettsleder og dommer velger ut saker	1
	sum	20

Tabell 1 – Hvem velger ut saker til rettsmekling

4.2.2 Anses alle rettsfastsettende saker som egnet til rettsmekling?

Ut fra svarene er oppfattelsen av egnetheten til de rettsfastsettende sakene kategorisert.

Spørsmålet er utformet for å danne et bilde av utgangspunktet for hvordan rettsfastsettende sakene vurderes. De faktiske aspektene for sakene er ikke tatt med i vurderingen, da dette spørsmålet er ment å kartlegge holdningene ved de ulike domstolene.

1. Ja, utgangspunktet er at alle rettsfastsettende saker er egnet

Det betyr ikke at partene i alle de rettsfastsettende sakene får tilbud om rettsmekling, men det blir foretatt en åpen vurdering der utgangspunktet er at alle rettsfastsettende sakene som kommer inn er egnet for rettsmekling.

2. Alle rettsfastsettende saker vurderes for rettsmekling etter gitte kriterier.

Disse kriteriene kan være antall parter, konfliktnivå, maktbalanse m.m. Hva som gjør sak egnet for rettsmekling rent faktisk vil diskuteres under forskningsspørsmål 2.

3. Nei, ikke alle rettsfastsettende saker er egnet for rettsmekling.

Av 21 respondenter er det 18 som har svart på dette spørsmålet, og de fordeler seg på de tre kategoriene som følger:

1	Ja, utgangspunktet er at alle rettsfastsettende saker er egnet.	7
2	Alle rettsfastsettende sakene vurderes for rettsmekling etter gitte kriterier.	4
3	Nei, ikke alle rettsfastsettende saker er egnet for rettsmekling.	7
	sum	18

Tabell 2 – Anses alle rettsfastsettende saker som egnet for rettsmekling?

Flere av de som mener at alle rettsfastsettende saker som utgangspunkt er egnet nevner også at utgangspunkt er at alle skjønssaker også anses som egnet.

4.2.3 Hvem gjennomfører rettsmeklingene?

Flere av rettslederne har oppgitt at de i rettsmeklinger ofte opererer i par, altså at rettsmekler har med seg medhjelper. Der medhjelperen ikke opptrer som mekler (co-mekler) er ikke disse tatt med i oversikten.

1. Dommer
2. Ingeniør
3. Dommer og ingeniør
4. Ekstern rettsmekler

Ifølge jskl. § 6-18 tredje ledd kan teknisk personale jf. § 2-3 være rettsmekler. I teknisk personale inngår et selvstendig utvalg som støtter domstolen faglig eller teknisk. Dette innebærer at domstolen kan ha en ekstern rettsmekler som ikke fyller andre roller i domstolen.

5. Ingen

Rettsmekling har ikke blitt tilbudt ved kontoret. (Enten i det hele tatt eller de siste årene)

I tillegg til den domstolen der rettsleder har oppgitt at de ikke tilbyr rettsmekling, er det enda en rettsleder som har oppgitt at de ikke har ansatte som gjennomfører rettsmeklinger. Tabellen under viser fordelingen av hvem som utfører rettsmeklinger i de ulike domstolene.

	Hovedmekler	Antall
1	Dommer	4
2	Ingeniør	7
3	Dommer og ingeniør	7
4	Ekstern rettsmekler	1
5	Ingen	2

	sum	21
--	-----	----

Tabell 3 – Hvem gjennomfører rettsmeklingene?

Flere oppgir at det ofte er to fra domstolen som deltar på rettsmeklingsmøtene. Én hovedmekler og en medhjelper til rettsmekler. Ofte er det en ingeniør eller saksbehandler som opptrer som co-mekler eller medhjelper.

	Hovedmekler	Antall	Med medhjelper	Ikke oppgitt/uten medhjelper
1	Dommer	4	3	1
2	Ingeniør	7	2	5
3	Dommer og ingeniør	7	3	4
4	Ekstern rettsmekler	1	1	-
5	Ingen	2		
	sum	21		

Tabell 4 – Mekling med medhjelper

4.2.4 Oppsummering

Slik det går fram av tabell 4, er det mange domstoler der ingeniørene mekler. Ved å la ingeniørene mekle kan en unngå et habilitetsproblem dersom en ikke skulle nå fram med rettsmeklingen.

Flere av rettslederne oppgir at organiseringen av rettsmekling er en konsekvens av sammensetningen av yrkesgruppene i domstolen. Ved en domstol med få dommere og flere ingeniører kan ingeniørene og også i noen tilfeller saksbehandlerne være med å avlaste ved å tilby rettsmekling.

Ved flere av domstolene er det få dommere. Hvis det er to dommere, den ene tilbyr rettsmekling og ikke når fram, vil normalt den andre dommeren måtte ta over saken jf. jskl. § 6-18 tredje ledd. Det som skjer i rettsmeklingsmøtet er unntatt offentligheten og er konfidensielt, jf. tvisteloven § 8-6 annet ledd. Dette betyr at den dommeren som opptrer som rettsmekler ikke har adgang til å diskutere saken med den nye dommeren. Den dommeren som tar over saken om rettsmekling ikke har nådd fram må derfor begynne forfra med å sette seg inn i saken.

I de domstolene der det er noen faste som gjennomfører rettsmeklinger. Enten det er en ingeniør eller ekstern aktør vil det være mer naturlig å overlate rettsmekling til den som har denne oppgaven. Organiseringen av rettsmekling er opp til domstolen selv. Der det er få dommere virker det som at det er en oppfatning om at det er mer risikabelt at den ene dommeren rettsmekler. Med tanke på arbeidsbelastningen et eventuelt brudd fører med seg, når en annen dommer må ta over saken og begynne behandlingen av saken fra begynnelsen.

Noen av rettslederene oppgir at de har et fast syn på at alle rettsfastsettende saker som kommer inn er egnet for rettsmekling. Noen oppgir også at alle skjønn som kommer inn blir vurdert for rettsmekling. I den andre enden er det noen rettsledere som mener at en ikke kan tenke at alle innkomne saker, hverken skjønn eller rettsfastsettende, kan sies å være egnet. Sakene må få en konkret vurdering.

Det kan virke som at oppfatningen er noe to-delt. Noen rettsledere er svært positive og er innstilt på at de aller fleste saker som kommer inn er egnet og at dersom en sak ikke er det, er det unntaket. I andre enden er de som mener saken og dens innhold må overbevise dommeren om at den er egnet.

I tillegg til å spørre om organiseringen av rettsmekling, stilte jeg spørsmål til om det var noen dommere ved domstolen som ikke hadde gjennomført rettsmekling. Tilbakemeldingene på dette spørsmålet var varierte. Noen videresendte spørsmålet slik at den som ønsket selv kunne ta kontakt. Det kom frem noen navn på dommere som ikke før hadde gjennomført rettsmekling. De fleste av disse ble kontaktet med spørsmål om de var villige til å stille til intervju. Totalt kom det fram 13 navn på dommere som ikke før hadde gjennomført rettsmekling. Av totalt 74 dommere utgjør dette ca. 18 % som ikke har gjennomført rettsmekling. Dette tallet må nok justeres noe, og det kan være flere feilkilder her, men at nesten en av fem jordskiftedommere ikke har gjennomført rettsmekling er interessant.

4.3 Introduksjon av intervjuobjektene

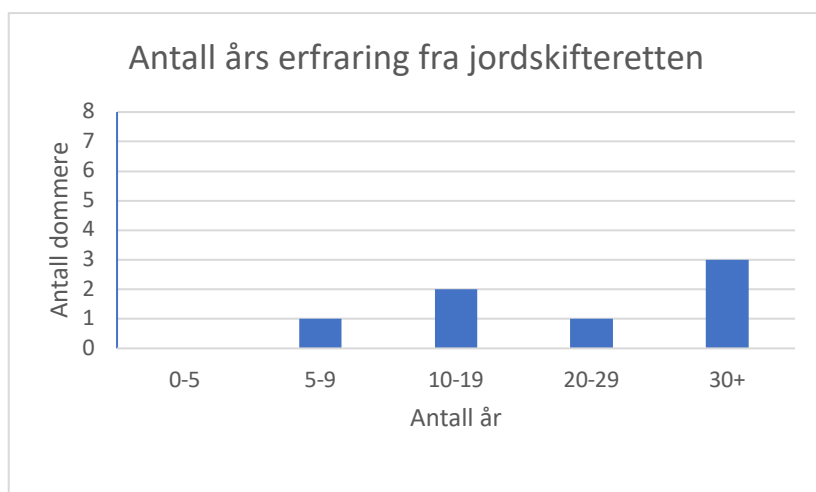
Introduksjonen i intervjuguiden består av fire bakgrunnsspørsmål.

1. Utdanningsbakgrunn

Alle syv respondentene i undersøkelsen har fullført jordskiftefaglig utdanning fra det som i dag heter Norges miljø og biovitenskapelige universitet på Ås. I tillegg har respondent B og D fag fra administrasjon og ledelse.

2. Antall års erfaring fra jordskifteretten

Antall års erfaring fra jordskifteretten fordeler seg som følger:

Tabell 5 – Antall års erfaring fra jordskifteretten

3. Har du noen erfaring fra tidligere som påvirker din mekling i jobben din i dag?

Flere av respondentene svarer at de har deltatt i annet arbeid, eksempelvis vært ansatt som grunnerverver i statens vegvesen eller forvalter i kommunen. Nesten alle respondentene har hatt en annen stilling enn i jordskifteretten, der mekling eller forhandlinger har vært en del av arbeidshverdagen.

4. Antall saker forsøkt rettsmeklet i perioden? Antall saker tilbudt rettsmekling?

Samtlige respondenter oppgir at de ikke har gjennomført rettsmekling. Noen av respondentene sier at de ønsker å forsøke rettsmekling i løpet av kort tid.

Fire av respondentene oppgir at de har tilbudt rettsmekling i «noen få» saker, hvor det av forskjellige grunner ikke har blitt gjennomført rettsmekling. De oppgir at en av grunnene er at partene har takket nei, eller at en part har hatt advokat som har forsøkt å forlike partene uten

hell og derav ikke ønsker å prøve rettsmekling. De resterende tre respondentene oppgir at de ikke har tilbud rettsmekling.

4.4 To fiktive krav

I forkant av intervjuet har dommerne fått tilsendt to fiktive krav (vedlegg 3). I diskusjon rundt kravene kommer det fram ulike synspunkter om rettsmekling.

4.4.1 Krav 1

Krav 1 handler om en rekvirent som ønsker å bygge garasje, men er usikker på hvor grensen går. I forbindelse med dette tar rekvirenten kontakt med kommunen for å få grensene fastsatt. Rekvirenten og naboen blir ikke enige om hvor grensene er. Rekvirenten krever derfor sak for jordskifteretten for å få grensene fastsatt, en grensefastsettelse etter jskl. § 4-2.

Respondent D mener at saken ikke er kompleks nok til å mekles.

D: «Saken kan ikke mekles, det trengs mer info og saken bør ha flere elementer, så man kan skape en vinnvinn situasjon».

Respondent D mener saken, som den er fremstilt, har for få elementer og at det er ikke rom for å være kreativ. Saken er ikke aktuell for rettsmekling fordi en ikke har noe «å spille på».

Respondent A er usikker på om det er tvist i saken. Om det viser seg å være det kan rettsmekling være aktuelt, dersom partene samtykker.

A: «Det må være samtykke fra partene, og er det det så får de tilbudet, og det hadde jeg kanskje gitt her, og hadde de syntes at det var greit, prøvd det».

C: «Ja, kan tenke seg en situasjon her hvor man ser at det er en mulighet, skal man rettsmekle må det være vinnvinn situasjon».

Respondent G syntes saken er veldig passende for rettsmekling, noe respondent B og E er enige i.

G: «Ja, tenker dette er en klassisk meglingsak. Våre kriterier er få parter og et avgrensa tema. Denne ville blitt fanga opp til mekling».

4.4.2 Krav 2

Fiktivt krav to tar for seg uenighet om størrelsen på et vederlag for bruksrett på en vei. En utbygger ønsker å utvikle noen tomter og har fått veirett på naboeiendommen mot at grunneieren får en gitt sum i avslag på en byggetomt. Veiretten tinglyses, men kjøpet av byggetomten går ikke som planlagt og grunneieren har gitt fra seg en veirett vederlagsfritt. Utbygger og grunneier kommer ikke til enighet om vederlagssummen og grunneier krever sak for jordskifteretten for å få hjelp til å fastsette vederlaget, et vegskjønn etter vegloven § 53 jf. jskl § 5-4.

Respondent C mener at så lenge det er snakk om vederlag i form av penger, vil rettsmekling være et tema.

C: "Det er mer opplagt rettsmeklingstema jo mer spørsmålet er knyttet til penger, tenker jeg".

Respondent E er enig med C om at det kan være en sak som er egnet for rettsmekling.

E: «Så vidt jeg kan forstå er det et veiskjønn det er snakk om her og da har man jo et veiskjønn etter særlov. Og etter skjønnsprosessloven har man mulighet til å rettsmekle. Må kanskje forberede saken litt, for her er det to problemstillinger. Det ene er utbygger, det andre er jo naboen som veien går over».

Respondent B og F er enige at det er en sak egnet for rettsmekling, men nevner at eier av bnr. 2 bør tas med i saken. Respondent er enig i at saken er egnet, men det bør gjøres noen avklaringer før rettsmeklingen.

Respondent A mener at det ikke er opplagt at denne saken kan mekles.

A: «En må ta hensyn til maktbalansen. Det er mange hensyn å ta, inkludert prosessøkonomi».

Respondent D mener at saken ikke kan mekles, at spriket mellom forventningene til partene vil være for stort, slik at det ikke er mulig å møtes.

D: «Det vil være lettere å behandle saken på vanlig måte».

4.4.3 Oppsummering

Bakgrunnen for at de fiktive kravene er tatt med i intervjuet var å få et inntrykk av dommernes holdning til rettsmekling. Det er ulikt hvordan dommeren forholder seg til kravene.

I samtalen rundt kravene dukker det opp interessante problemstillinger, spesielt ved krav to. Hvordan respondentene forholder seg naboen er det som skiller dem i størst grad. På den ene siden er de som ikke mener at naboen er en utfordring. I det ligger ikke den rettslige utfordringen, men at det er mulig å finne en løsning gjennom rettsmekling slik at eier av bnr. 2 også bli rettslig ivaretatt.

På den andre siden er de respondentene som ser bnr. 2 som en utfordring som ikke kan løses gjennom rettsmekling. At det blir for vanskelig og komplisert og at saken må behandles ordinært, slik at saken blir ryddet opp i.

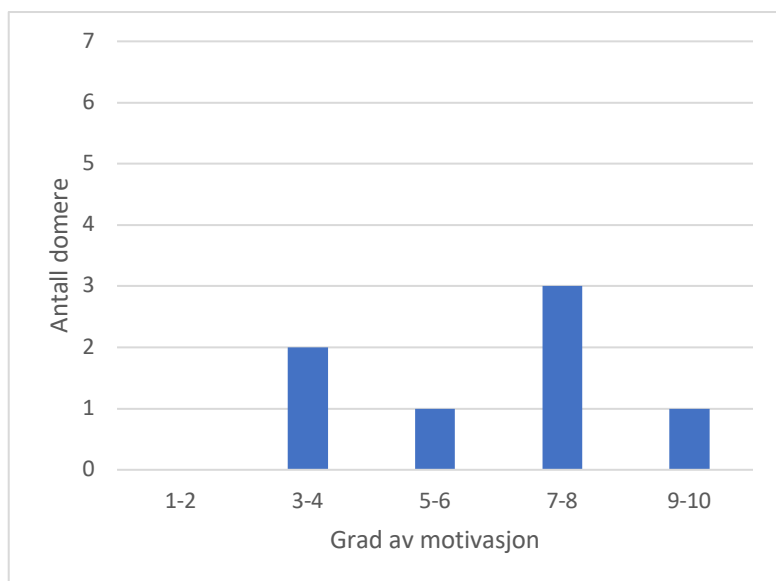
I et tilfelle var en av respondentene i utgangspunktet negativ til rettsmekling. Gjennom samtalen kom respondenten likevel fram til at krav 2 kan rettsmekles, ved å selv resonnerer og reflektere over situasjonen.

Ved krav 2 ble det uttrykt bekymring for at det «manglet» opplysninger og at kravet burde klargjøres, spesielt ovenfor bnr. 2. Noen av respondentene mente at kravet ikke kan rettsmekles og at det må gjøres avklaringer.

4.5 Forskningsspørsmål 2 - *I hvilken grad er har dommerens egen oppfatning av rettsmekling betydning for om han tilbyr rettsmekling?*

5. I hvilken grad er du motivert til å gjennomføre rettsmekling?

Respondentene svarer variert på dette spørsmålet. I tabellen under på en skala 1-10 der 1 er helt umotivert og 10 er svært motivert, kommer fordelingen fram.

Tabell 6 – Grad av motivasjon til å gjennomføre rettsmekling

Dommer B, E og F har svart at de er svært motiverte til å gjennomføre rettsmekling. Respondent G er topp motivert.

6. Kan du si noe om din bruk av mekling ved ordinær behandling av saker?

Flertallet av respondentene er enige om at der det er åpnet for det, vil de i stor grad forsøke å komme til minnelig løsning ved ordinær behandling av sakene. Noen svarer at de alltid forsøker å mekle. Noen svarer at de bare benytter mekling der det er egnet i saken, men at de likevel går forsiktig fram hva gjelder mekling.

Respondent C mener at gjennom saksgangen, både i saksforberedelsen og i hovedforhandling, kan det åpnes opp for mekling der det ikke før har blitt vurdert at det er rom for det.

C: "Det hender at partene får økt kontakt gjennom saksforberedelsen, da kan en se at det kan være grunnlag for å minnelig løsning"

Det er mange måter å komme til løsninger på. Respondent G mener selv at han gjør sitt beste for å få partene forlikte der det er rom for det.

G: "Vi strekker oss veldig langt for å prøve å komme til minnelighet, selv om det ikke blir gjort i forma av rettsmekling, så blir det forhandla om enighet".

De fleste respondentene er positivt innstilt til å mekle i den ordinære saksbehandlingen. Det er viktig for flere at partene finner gode løsninger der det er mulig.

7. Hva gjør en sak egnet for rettsmekling?

Respondentene nevner noen av de samme elementene som kom fram av evalueringen av rettsmeklingsordningen i 2012.⁵⁶ Flere mener at antall parter legger føringer for sakens egnethet for rettsmekling. Respondent C mener at det bør være få parter:

C: «Vi har en oppfatning av at det bør være få parter, ellers blir det fort litt uoversiktlig og litt sprikende standpunkt».

Respondent A og E mener at en sak med mange parter ikke automatisk må klassifiseres som uegnet, men at flere parter gjør rettsmekling mer utfordrende.

A: «Det er ikke nødvendigvis sånn at saken må ha få parter for at den skal være egnet for rettsmekling. Dersom det er mange parter, men de har samme problemstilling vil ikke det at det er mange parter utelukke saken fra å være egnet».

E: «Det er enklere hvis det ikke er så mange parter og en relativt klar problemstilling. Det er vanskeligere hvis du har mange parter og mange problemstillinger som tas opp».

Flere av respondentene nevner også at sakens kompleksitet har innvirkning på sakens egnethet. Det legges vekt på at det må være spillerom, slik at det kan skapes en god totalløsning som spiller på flere momenter.

D: "Jeg ser en fordel av at det er litt kompleksitet i det, litt forskjellige elementer som må løses. For da er det litt lettere å finne en pakkeløsning, en vinnvinn-situasjon for begge parter."

Andre elementer som trekkes fram er at en må se an partene i saken, alle partene må ha noe å gi slik at det kan skapes en vinnvinn-situasjon, partene bør være motiverte, det bør være en klar problemstilling og det er en forutsetning at partene selv møter eller har noen som møter for en, men da med fullmakt.

8. Dersom du har en sak som kan være egnet for rettsmekling, hva er grunnene til at du har valgt bort rettsmekling?

⁵⁶ Bernt, Mykland, Sky, 2012

Respondentene har ulike meninger om hva som gjør en sak uegnet. Flere av respondentene har valgt bort rettsmekling der det har vært store saker, saker med mange parter eller konfliktnivået er for høyt. Flere mener at det er en forutsetning av partene møter, enten selv eller gjennom noen som har fullmakt.

En begrunnelse som blir nevnt flere ganger er frykten for å ikke å nå fram i rettsmeklingen, slik at noen andre ved kontoret må ta over saken. Da må en ny dommer sette seg inn i saken, noe som oppleves som lite effektivt. Ved noen domstoler løses dette gjennom at ingeniøren gjennomfører rettsmeklingene:

E: «Det har vært et ønske om å unngå habilitetsproblemer. Derfor har jeg ikke mekla, ingeniørene har tatt den arbeidsoppgaven og det har alle vært fornøyd med».

Respondent G mener at de har hatt for strenge krav for hva som gjør en sak egnet og at saker som kunne blitt rettsmeklet derfor ikke har blitt det. Dommeren sier også at det er ingeniørene som mekler hos dem, i utsilingen av saker som kan rettsmekles har det derfor også blitt tatt hensyn til om ingeniørene kunne mekle saken.

G: "Vi har vært for strenge i kravene. I og med at ingeniørene mekla, så har det ikke vært et tema at jeg skulle vurdere mekling for egne del, i det hele tatt. Det var kun å se på saker som ingeniørene kunne mekle."

Det kommer fram svært mange grunner til at sakene ikke har blitt mekla. De ulike punktene som har blitt tatt opp har jeg forsøkt å kategorisere.

Partene/saklig:

- Skjev maktbalanse mellom partene
- Advokater som ikke syntes det er aktuelt å forsøke
- Dersom en part har prosessfullmektig og den andre parten er selvprosederende er det fare for å at parten uten prosessfullmektig stiller dårligere i en meklingssituasjon.
- Der det har vært enkle grenseganger uten åpning for kreativitet eller for å lage en pakkelsning
- Vurderte til at det ikke er forhandlingsrom

Kontorets sammensetning:

- Får ikke de sakene som er egnet for rettsmekling. Organiseringen av rettsmekling gjør at saker som egner seg gis til noen andre ved domstolen.
- Kontoret er lite, vi har dermed lite ressurser å spille på, og det blir vanskelig der rettsmekling ikke fører fram. Hvem tar saken da?

Dommer:

- Har ikke kommet i gang med rettsmekling
- Tradisjonell tankegang
- Rettsmekling er ikke noe mer effektivt enn ordinær behandling av sakene
- Har ikke behov for særmøter, og ønsker at prinsippet om kontradiksjon skal ivaretas. Saken kan derfor like gjerne behandles på ordinær måte.
- Det er lettere å drive veiledning i plenum, enn det er i særmøter, har derfor ikke behov for rettsmekling.
- Rettsmekling innebærer en risiko for å få klager på at en driver med forlikspress. Det er ikke noe jeg ønsker.
- Rettsmekling innebærer en risiko for at resultatet ikke blir faglig riktig. Jordskifteretten skal påse at ingen lider tap, dette blir ikke ivaretatt dersom resultatet ikke blir faglig riktig.

9. Hvordan vurderer du lovgivers ønske om økt mengde rettsmekling? (Ot. prp. nr. 51 (2004-2005))

Respondent B, C og F mener at det ikke er noe å hente på effektivitet og at det ikke kan brukes som argument for at det bør rettsmekles mer:

D: «Det er tvert imot mer ressurskrevende, for det blir ei tvangstrøye der du kanskje må ha særmøter med partene og det er min erfaring at det er bedre å gi den veiledningen i plenum».

Respondent D mener i tillegg at det legges et utidig press på dommerne til å gjennomføre rettsmekling:

D: «Vi må ha frihet til å behandle sakene slik vi mener er best, det må være opp til den enkelte å avgjøre om han vil rettsmekle. Vi som driver som dommere er uavhengige og ingen kan pålegge oss å rettsmekle. Så jeg syntes på en måte det er litt utidig det presset nærmest som kommer fra DA, at alle skal rettsmekle».

Respondent C og F forholder seg rolig til det overordnede fokuset på rettsmekling, da de selv mener å ta de valgene som gagnar partene.

F: «Det er helt greit at det er fokus på det, de kan ikke instruere oss dommere uansett, vi gjør som vi vil i forhold til det som er best for partene».

C: «Jeg tror lovgiver er opptatt av effektivitet i domstolene, dersom man oppnår forlik er rettsmekling effektivt for oss, men jeg tenker at det ikke nødvendigvis er det partene er interesserte i».

Respondent G mener at det positivt at det rettes fokus mot det som er ønsket utvikling i domstolen.

G: "Jeg klarer ikke å se at det er noe negativt med det. Det er ikke et problem at de legger så mye energi i hvordan vi styrer sakene, tvert imot når det gir utslag så vi får den type kursen som er ønsket".

10. Hvordan vurderer du partenes behov i forbindelse med rettsmekling?

Respondent E mener at det ikke nødvendigvis er slik at rettsmekling dekker de behovene partene har i en jordskiftesak:

E: «Dem (partene) har et stort behov for å få litt realitetsorientering kanskje, eller bli orientert om lovregler og praksis. Det har man en viss mulighet til når man mekler, å forklare litt grundigere hvordan det her egentlig forholder seg».

Rettsikkerhet blir nevnt av flere av respondentene. Ifølge respondent D er tradisjonell behandling bedre for partene fordi dommeren får bedre til å kvalitetssikre arbeidet som blir gjort:

D: «Partene får bedre tid til å tenke over ting. Det er ingen grei situasjon hvis partene angrer seg etter rettsmekling. Det ville ikke jeg følt meg komfortabel med. Jeg mener at risikoen for at folk angrer seg er større ved rettsmekling enn ved ordinær behandling der partene får anledning til å tenke seg om».

Tingrettsdommer Rune Lium finner i masteroppgaven sin at dommerne i studien knytter riktigheten av resultatet i rettsmekling opp mot rettssikkerhet. Altså at rettsmekleren føler et

ansvar for resultatet.⁵⁷ Frykten for at resultatet ikke blir rett og ansvarsfølelsen ovenfor konsekvensene av et rettsforlik kan det virke som at har betydning for respondentene. Det kan virke som at respondent D forbinder rettsmeklingssituasjonen med en presset situasjon.

D: "Det blir litt mer press når man er i rettsmekling, for da skal alt avgjøres i løpet av møtet. Som regel er partene usikre og trenger å rådføre seg med andre som ikke deltar på møtet." Ved ordinær behandling har dommeren tid til å vurdere alle sidene ved sakene de behandler. Ikke minst har partene god tid til å vurdere om de ønsker å anke. I de rettsfastsettende sakene blir det også sendt ut forslag til jordskifteløsning før avgjørelsen blir avsagt jf. jskl § 6-21 første ledd. Da har partene mulighet til å komme med kommentarer og synspunkter til forslaget.

Om partene velger å inngå forlik i rettsmekling, blir forliket rettskraftig ifølge tvisteloven § 19-15 jf. § 19-12 og jordskifteloven § 6-26 fjerde ledd. Forskjellen fra dom eller jordskifteavgjørelse er at det ikke er ankeadgang ved inngåelse av forlik. Et forlik er avtalerettslig og behandles deretter jf. tvisteloven § 19-11 annet ledd.

I sin masteroppgave finner tingrettsdommer Rune Lium at rettsmekleren ofte ser på seg selv som ansvarlig for at rettsforliket er rimelig i forhold til hva resultatet ville vært i en dom.⁵⁸

4.5.1 Oppsummering

Et gjentakende tema er særmenter. Flere av respondentene syntes ikke det er nødvendig å ha sær møter og at det ikke bidrar til effektivisering av prosessen. Når det ikke er behov for sær møter er det ikke noe som er i veien for å føre saken på tradisjonell måte. Da får en i tillegg bedre tid og rom for å kvalitetssikre arbeidet sitt og partene får tid til å tenke gjennom hva de er villige til å gå med på. Sakene kan like fullt ende opp i forlik ved ordinær behandling som gjennom rettsmekling. I tillegg vil det ikke oppstå utfordring med habilitet dersom meklingen ikke når fram. Særmøtene knyttes også av flere opp mot rettsikkerheten til partene og prinsippet om kontradiksjon.

4.6 Forskningsspørsmål 3 - *Hva ligger bak mangelen på motivasjon?*

⁵⁷ Lium, 2011, s. 66

⁵⁸ Lium, 2011, s. 63

11. I hvilken grad føler du at du er trygg på rammene for rettsmekling.

Her svarer alle at de mener å være trygge eller ganske trygge på de rettslige rammene for rettsmekling.

A: "Jeg tenker at jeg er ganske trygg på det".

C: "Det er partene som gir åpningene, det vil det være visse likheter med forliksmeglingen vi fører ellers, selv om dem skjer i plenum, så jeg har ikke noe problem med å lede en rettsmekling".

G: "Jeg føler meg rimelig trygg, det er akkurat det her med veiledning og hvor hardt man skal pushe på, jeg tenker det er skreddersøm, akkurat den biten lærer man ikke på kurset, det må man lære i rettsmeklingsmøte. Man får jevnlig overraskelser på hvordan folk agerer og hvordan de oppfatter deg».

12. Har du vært gjennom kurs/seminar i rettsmekling

Alle respondentene svarer at de har vært gjennom kurs/seminar i rettsmekling.

- a. Hvis ja, i hvilken grad motiverte dette deg til å gjennomføre flere rettsmeklinger og hvorfor?

På dette spørsmålet svarer alle med unntak av respondent A at de ble mer motivert til å gjennomføre rettsmekling.

A: "Motivasjon vet jeg ikke om jeg kan si, det er mer bevisstgjøring på at dette kan være et godt virkemiddel. Lovgiverne har jo sagt at dette er et virkemiddel som partene skal få tilbud om. Og da er det jo en bevisstgjøring på at det tilbudet skal de få".

Respondent E og G ble mer motivert til å gjennomføre rettsmekling etter seminaret.

E: "Vi hadde kurs i vinter og jeg ble jo litt ekstra motivert av det".

G: "De var veldig flinke til å selge inn budskapet sitt, jeg tror det har mye å si at de var dyktige, vi lærte mye på kurset».

4.6.1 Oppsummering

Det ser ut til at respondentgruppen har blitt mer motivert av å være med på kurs og høre andres erfaringer fra rettsmekling. Alle mener at de har god oversikt over de rettslige rammene og sin rolle i et rettsmeklingsmøte.

Respondentene mener også at de er trygge på rammene for rettsmekling og hva det innebærer. For respondentene må det kunne sies at det ikke er mangel på kunnskap som setter stopper for gjennomføringen.

4.7 Forskningsspørsmål 4 - *Hva skal til for at jordskiftedommeren velger rettsmekling?*

13. Hva skal til for å øke din motivasjon til å rettsmekle?

D: «Måtte vært en sak som var egnet for det også måtte partene hatt et brennende ønske om det».

F: "Jeg syntes formen vanlig megling er helt grei og jeg har ikke behov for separatmøter. Jeg syntes en åpen dialog mellom partene er det beste".

14. Hvis ja til gjennomført seminar i rettsmekling; er det noe annet enn seminaret som kunne gjort deg mer motivert til å gjennomføre rettsmekling?

Respondent A, B E og F mener at samarbeid med kollegaer, kollegaveiledning og å dele erfaringer mellom kollegaer er verdifullt for motivasjon til å gjennomføre flere rettsmeklinger. Dette kan skje gjennom diskusjon eller samarbeid om rettsmeklinger, eventuelt ikke-deltakende observasjoner.

Respondent D har ikke noe behov for å bli mer motivert, da han ikke ser gevinsten.

15. Hvis nei til gjennomført kurs/seminar; I hvilken grad tror du seminaret kan motivere deg?

Alle respondentene har gjennomført kurs/seminar i rettsmekling. Spørsmålet er derfor ikke relevant for respondentene.

4.7.1 Oppsummering

Noe som nevnes av flere er at motivasjonen til å gjennomføre rettsmekling kan økes gjennom samarbeid eller samhandling med kolleger. Respondentene virker i snitt å være litt over middels motiverte. Det er likevel noen som ikke er veldig positive til å gjennomføre rettsmekling.

4.8 Refleksjoner

Hvis en ser på prosentandelen rettsmeklede saker som jeg så på i innledningskapittelet, altså at 12 % (tall fra Domstoladministrasjonen, vedlegg 5) av innkomne saker blir rettsmeklet, så er ikke dette tallet veldig lavt sammenlignet med tingretten som rettsmekler 14 % av sakene. I oversikten utarbeidet av Solfrid Mykland Fjell (vedlegg 6) kommer det fram at det i 2019 ble rettsmeklet 185 saker. Korrigert snitt utgjør ca. 14 %. Altså likt med tingretten. I vedlegg 6 går det frem hvor mange saker som har blitt rettsmeklet ved den enkelte domstol. Det er fire domstoler som skiller seg tydelig ut, og som mekler langt fler saker enn gjennomsnittet. Eksempelvis kan en se i vedlegg 5 at Oslo og Akershus jordskifterett behandlet 82 saker i 2019. I vedlegg 6 kan en se at domstolen rettsmeklet 22 saker samme år. Dette utgjør en prosent på nesten 27 %, altså 15 % mer enn gjennomsnittet.

Hvis en trekker de fire jordskifterettene som mekler mest ut av statistikken, behandlet de øvrige domstolene 1068 saker i 2019. De samme domstolene rettsmeklet 112 saker (vedlegg 6), som utgjør 10 %.

Hva er det som utgjør denne forskjellen?

Det kan se ut til at ved noen av de domstolene som gjennomfører flest rettsmeklinger har en enten ansatt i domstolen eller en ekstern aktør som tar på seg en pådriverrolle for rettsmekling. Det kan stilles spørsmål ved om dette er en rolle som en i alle jordskifterettene burde hatt. Eller om dette er en rolle rettslederen bør inneha selv eller ansvar for å delegere ut.

Norge er landet med nest best rettssikkerhet i verden ifølge World Justice Project.⁵⁹ Norge havner bak Danmark, men foran Finland og Sverige. Undersøkelsen måler landene på åtte

⁵⁹ World Justice Project, 2020

områder: «maktfordeling, fravær av korrupsjon, åpenhet i forvaltningen, fundamentale rettigheter, lov og orden, håndhevelse av regelverk, konfliktløsning og tvistemål og straffesaker».⁶⁰

Flere av respondentene uttrykker at de er redde for at de ikke får ivaretatt partenes rettsikkerhet ved gjennomføring av rettsmekling. Kontradiksjon blir nevnt, men maktbalansen mellom partene og forlikspress er respondentene uttrykkes det størst bekymring for.

Et aspekt som ikke blir nevnt er partenes krav på å få saken sin ført innen rimelig tid. Noe som presenteres som en av de store fordelene med rettsmekling er effektiviteten. Da er det snakk om mer enn bare hva den effektive saksbehandlingstiden er. Også ventetiden før at en sak tas til behandling er en del av dette. Rettsmekling krever ikke alltid store forberedelser, og kan i mange tilfeller berammes innimellom behandling av andre saker. Noen av respondentene nevner at rettsmekling er mindre effektiv en ordinær behandling. Det må stilles spørsmål ved hva som tas med i betraktningen. Selvsagt bør ikke effektivitet og tidsbruk på en sak gå utover partenes rettssikkerhet på andre måter. Maktbalansen partene imellom og andre sivilrettslige prinsipper som kontradiksjon må også tas hensyn til. At rettssikkerheten til partene ivaretas i en rettslig prosess som rettsmekling er, må være opp til rettsmekleren selv.

Det kan være interessant å utforske hva de ulike dommerne tenker om rettsikkerheten i rettsmekling. Som representant for domstolen kan en tenke at det er dommeren som må ivareta partenes rettsikkerhet i rettsmekling. Hvordan dommerne stiller seg til det ansvaret og hvordan de ivaretar rettssikkerheten kunne blitt utdypet i intervjuet.

Et annet perspektiv innenfor partenes rettsikkerhet er retten til å få saken behandlet og rett på forsvarlig behandling jf. grunnloven § 95 og tvisteloven § 1-1 første ledd. Hva som ligger i forsvarlig behandling kan diskuteres. En del av denne diskusjonen kan være om rettsmekling, der det kan skapes vinn-vinn situasjoner er en del av en forsvarlig rettergang? Partene har krav på å få saken sin behandlet etter formålsparagrafen i tvisteloven, altså «rettferdig, forsvarlig, rask, effektiv og tillitskapende».⁶¹ Om partene har krav på å få tilbud om rettsmekling, kan det da stilles spørsmål ved om det er etter tvistelovens formål at de ikke får det tilbudet?

⁶⁰ Norges Domstoler, 2019

⁶¹ Tvisteloven § 1-1 første ledd

Når respondentene får spørsmålet om hva som gjør en sak egnet for rettsmekling er det flere som svarer få parter og klar problemstilling. Noen mener likevel at antall parter og problemstillingens klarhet ikke nødvendigvis begrenser muligheten til å rettsmekle. Svaret begrenser seg likevel i stor grad til å handle om det.

Når de får spørsmålet om hva som gjør at en sak ikke egner seg for rettsmekling er det mange flere aspekter som trekkes inn. Svarene er mer utfyllende i begrunnelsene. Det kan virke som at det er et negativt fokus, og at det er lettere å finne faktorer ved sakene som gjør at de ikke er egnet fremfor å finne argumenter for at sakene kan egne seg for rettsmekling.

Det kan også stilles spørsmål til om alle dommere bør tilby rettsmekling. Ved de domstolene som gjennomfører flest rettsmeklinger kan det være dommere som ikke har rettsmeklet. Isteden for at alle rettsmekler er det en mindre gruppe som har tatt på seg rettsmekling og som har satt seg godt inn i hva rollen som rettsmekler innebærer. En slik fordeling kan fungere veldig godt hvor det utvikles spesialister. Hva når det ikke er noen ved domstolen som er interessert i rettsmekling og partene derfor ikke får tilbud om det? Har ikke partene rett på å få saken sin behandlet?

4.9 Konklusjon

Funnene i oppgaven peker på flere grunner til at dommeren ikke tilbyr rettsmekling når det er hjemmel til det. Dommerens interesse og holdninger er avgjørende for om han tilbyr rettsmekling. I tillegg er dommerens syn på rettsikkerhet viktig. Dommerne er opptatte av å ivareta partenes rettsikkerhet, noe fler oppgir at de ikke føler at de mener de gjør ved å rettsmekle.

Organiseringen av rettsmekling ved de ulike domstolene ser ut til å ha stor innvirkning på om det blir tilbudt rettsmekling og i hvilken grad det blir tilbudt. Det er ulike måter å organisere rettsmeklingen, men en faktor som er avgjørende er domstolens ansatte sin interesse for rettsmekling.

Dommerne som har deltatt i studien er motiverte til å gjennomføre rettsmekling, men viljen til å gjennomføre virker noe fraværende. Det er mange dommere som fortsatt ikke har forsøkt å rettsmekle. Dommerne i studien mener de har oversikt over hvilke rettslige rammer rettsmekling innebærer og den rollen de som rettsmekler har.

5 Avslutning

5.1 Vurdering av fremgangsmåten i etterkant

Det gikk mye tid til å forberede studien. Både spørsmålene jeg sendte til rettslederne og intervjuene med jordskiftedommerne var egnet for å svare på de spørsmålene jeg satt med. I arbeidet med refleksjonen opplever jeg at jeg har noen flere spørsmål som kanskje burde vært besvart. Eksempelvis hva dommeren legger i rettssikkerhet i rettsmekling. I tillegg burde jeg i ettertid kanskje fulgt opp de respondentene som snakket om særmøter. Det kan virke som at særmøter var et argument for å ikke gjennomføre rettsmekling.

Noe som kan utforskes videre er hvordan organiseringen av rettsmekling påvirker antall rettsmeklede saker og hvem som skal ha ansvaret for å være pådriver for rettsmekling. Bør dette være en lederrolle eller bør det være en fast rolle? Er det mulig å sammenligne organiseringen opp mot resultatet av rettsmeklingene? Er partene mer fornøyd med resultatet ved en domstol som rettsmekler mye? Eller er partene mer tilfreds ved de domstolene som ikke tilbyr rettsmekling? Jeg sitter igjen med mange spørsmål som det kan være interessant å se på.

5.2 Avsluttende kommentar

Arbeidet med oppgaven har gjort at jeg har fått en grundig gjennomgang og bedre innsikt i rettsmekling i jordskifterettene. Jeg har tilegnet meg en viss forståelse for valget dommeren tar når han velger å tilby/ikke tilby rettsmekling. Oppfatningen av dette temaet er ulik blant de ulike individene som har tatt del i studien.

Bakgrunnen for at jeg fant temaet rettsmekling spesielt interessant er at jeg jobbet i jordskifteretten sommeren 2017 og 2018. I møtet med partene, også under rettsmekling, syntes jeg dynamikken mellom de ulike aktørene var spennende. Jeg satt også med en forutinntatthet om at rettsmekling ikke var så populært hos flere av de ansatte i jordskifteretten, uten at jeg kan si hvor denne forutinntattheten kom fra. Jeg ble likevel nysgjerrig på prosessen og hvordan den kunne påvirke partene positivt. Denne nysgjerrigheten gjorde at jeg ønsket å undersøke temaet nærmere. Jeg ønsket å spørre jordskiftedommere hvorfor de ikke velger å tilby rettsmekling. Det har vært et spennende tema å undersøke. Det kan se ut til at det er store potensialer i rettsmeklingsordningen som ikke blir utnyttet.

Litteratur/referanser

Aaslandutvalget. (2007). Etiske regler for dommere – utkast fra arbeidsgruppe oppnevnt av Domstoladministrasjonen. Oslo.

Askheim, O. G. A. og Grenness, T. (2008). Kvalitative metoder for markedsføring og organisasjonsfag. Oslo: Universitetsforlaget

Austbø, A. og Engebretsen, G. (2006). Mekling i rettskonflikter. Oslo. Cappelen Akademisk forlag.

Bernt C., Mykland S., Sky P.K. (2014) Evaluering av rettsmekling i jordskifterettene 2012 – Sentrale funn, problemstillinger og implikasjoner. Lov og Rett, vol. 53, 6, 2014

Bjerva, Ø. J., Holth, F., Reiten, M., Sky, P. K., Aasen, I. (2016) Jordskifteloven, Kommentirutgave. Oslo. Universitetsforlaget, 2016.

Dalland, O. (2012) Metode og oppgaveskriving. 5.utg. Oslo, Gyldendal akademisk

Ervasti, K. 2011. Utvecklingslinjer för rättsmedling i Finland. Tidsskrift Juridiska Föreningen 2011(3)

Holme, I. M. og Solvang, B. K. (1996). Metodevalg og metodebruk. 3 utg. Tano

Johannesen, A., Kristoffersen, L, Tufte, P. A., (2005). Forskningsmetode for økonomisk-administrative fag (2.utg). Oslo: Abstrakt Forlag.

Nilsen, V. 2012. Analyse i kvalitative studier. Universitetsforlaget. Oslo.

Norges domstoler. (2019). Nordiske land har høyest rettssikkerhet. Hentet fra:

<https://www.domstol.no/nyheter/nyhetsarkiv/2019/nordiske-land-har-hoyest-rettssikkerhet/>

Norges domstoler. (2020) Årsrapport 2019, Nøkkeltall. Hentet fra:
<https://www.domstol.no/arsrapport-2019/nokkeltall-2019/#utvalgtetall>

Norges domstoler. (2020). Årsrapport 2019, saksavvikling. Hentet fra:
<https://www.domstol.no/arsrapport-2019/aktiviteter-og-resultater/saksavvikling-i-domstolene/>

Rognes, J. K. (2015) Forhandlinger. 4. Utg. Universitetsforlaget. Oslo.

Rognes, J. K og Sky, P. K. (2007) Konfliktløsning og fast eiendom – eksisterende og nye arenaer. I Tavna, Ø. (red.) Areal og eiendomsrett. Oslo. Universitetsforlaget

Schön, D. A. (2001). Den reflekterende praktiker: hvordan professionelle tænker, når de arbejder. Århus: Klim.

Sky, P. K. (2009) Jordskiftets ulike effekter. I: Ravna, Ø (2009) Perspektiver på jordskifte, side 371- 398. Gyldendal Norske Forlag AS

Teigen, K. H. (2020). Motivasjon. Store norske leksikon på snl.no. Hentet 30. juni 2020 fra <https://snl.no/motivasjon>

Vindeløv, V. (2013) Konflikt mægling - en refleksiv model. 3.utgave. København: Jurist- og Økonomforbundets Forlag.

World Justice Project, rule of law. (2020). Global insight. hentet fra:
<https://worldjusticeproject.org/rule-of-law-index/global/2020>

Forarbeider mv.

NOU 2001:32 B Rett på sak, vedlegg 3. Evaluering av prøveordningen med rettsmekling,

Ot. prp. nr. 41 (1995-1996). Om lov om endringer i tvistemålsloven (rettsmekling). Justis- og politidepartementet. Oslo

Ot. prp. nr. 51 (2004-2005). Om lov om mekling og rettergang i sivile tvister (tvisteloven).
Justisdepartementet. Oslo

Prop. 101 L (2012-2013). Lov om fastsetjing og endring av eigedoms- og rettshøve på fast
eigedom m.m. (jordskiftelova)

Forskrift om forsøksordning med rettsmekling for jordskifterettene, FOR-2007-01-22-80
(opphevet)

Lover

Lov 17. mai 1814 Kongerike Norges grunnlov

Lov 13. august 1915 nr. 5 om domstolene (domstolloven)

Lov 01. juni 1917 nr. 1 om skjønn og ekspropriasjonssaker

Lov 23. oktober 1958 nr. 3 om oreigning av fast eiendom

Lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker

Lov 17. juni 2005 nr. 90 om mekling og rettergang i sivile tvister (tvisteloven)

Lov 21. juni 2013 nr. 100 om fastsetjing og endring av eigedoms- og rettshøve på fast
eigedom m.m (jordskiftelova)

Meldeskjema 496471

Sist oppdatert

06.01.2020

Hvilke personopplysninger skal du behandle?

- Navn (også ved signatur/samtykke)
- Adresse eller telefonnummer
- E-postadresse, IP-adresse eller annen nettidentifikator
- Lydopptak av personer
- Bakgrunnsopplysninger som vil kunne identifisere en person

Type opplysninger

Du har svart ja til at du skal behandle bakgrunnsopplysninger, beskriv hvilke

Yrke, telefonnummer, e-postadresse, arbeidssted, navn

Skal du behandle særlige kategorier personopplysninger eller personopplysninger om straffedommer eller lovovertridelser?

Nei

Prosjektinformasjon

Prosjekttittel

Rettsmekling i jordskifteretten

Begrunn behovet for å behandle personopplysningene

Personopplysningene behandles for å komme i kontakt med de rette personene.

Ekstern finansiering

Type prosjekt

Studentprosjekt, masterstudium

Kontaktinformasjon, student

Mina Sophie Dahl, minadahl@outlook.com, tlf: 90802245

Behandlingsansvar

Behandlingsansvarlig institusjon

Norges miljø- og biovitenskapelige universitet / Fakultet for landskap og samfunn / Institutt for eiendom og juss

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Per Kåre Sky, per.sky@nmbu.no, tlf: 67231242

Skal behandlingsansvaret deles med andre institusjoner (felles behandlingsansvarlige)?

Nei

Utvalg 1

Beskriv utvalget

Dommere i Jordskifteretten

Rekruttering eller trekking av utvalget

Dommere som ikke har meklet tidligere, rekruttering gjennom e-post etter gjennomgang av statistikk for mekling.

Alder

25 - 70

Inngår det voksne (18 år +) i utvalget som ikke kan samtykke selv?

Nei

Personopplysninger for utvalg 1

- Navn (også ved signatur/samtykke)
- Adresse eller telefonnummer
- E-postadresse, IP-adresse eller annen nettidentifikator
- Lydopptak av personer
- Bakgrunnsopplysninger som vil kunne identifisere en person

Hvordan samler du inn data fra utvalg 1?

Personlig intervju

Grunnlag for å behandle alminnelige kategorier av personopplysninger

Samtykke (art. 6 nr. 1 bokstav a)

Informasjon for utvalg 1

Informerer du utvalget om behandlingen av opplysningene?

Ja

Hvordan?

Skriftlig informasjon (papir eller elektronisk)

Tredjepersoner

Skal du behandle personopplysninger om tredjepersoner?

Nei

Dokumentasjon

Hvordan dokumenteres samtykkene?

- Manuelt (papir)
- Elektronisk (e-post, e-skjema, digital signatur)

Hvordan kan samtykket trekkes tilbake?

Manuelt, per e-post, muntlig

Hvordan kan de registrerte få innsyn, rettet eller slettet opplysninger om seg selv?

per e-post

Totalt antall registrerte i prosjektet

1-99

Tillatelser

Skal du innhente følgende godkjenninger eller tillatelser for prosjektet?

Behandling

Hvor behandles opplysningene?

- Maskinvare tilhørende behandlingsansvarlig institusjon

Hvem behandler/har tilgang til opplysningene?

- Student (studentprosjekt)
- Prosjektansvarlig

Tilgjengeliggjøres opplysningene utenfor EU/EØS til en tredjestat eller internasjonal organisasjon?

Nei

Sikkerhet

Oppbevares personopplysningene atskilt fra øvrige data (kodenøkkel)?

Ja

Hvilke tekniske og fysiske tiltak sikrer personopplysningene?

- Opplysningene anonymiseres

Varighet

Prosjektperiode

02.12.2019 - 22.06.2020

Skal data med personopplysninger oppbevares utover prosjektperioden?

Nei, data vil bli oppbevart uten personopplysninger (anonymisering)

Hvilke anonymiseringstiltak vil bli foretatt?

- Koblingsnøkkelen slettes

Vil de registrerte kunne identifiseres (direkte eller indirekte) i oppgave/avhandling/øvrige publikasjoner fra prosjektet?

Nei

Tilleggsopplysninger

NSD sin vurdering

Prosjekttittel

Rettsmekling i jordskifteretten

Referansenummer

496471

Registrert

06.01.2020 av Mina Sophie Dahl - mina.sophie.dahl@nmbu.no

Behandlingsansvarlig institusjon

Norges miljø- og biovitenskapelige universitet / Fakultet for landskap og samfunn / Institutt for eiendom og juss

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Per Kåre Sky, per.sky@nmbu.no, tlf: 67231242

Type prosjekt

Studentprosjekt, masterstudium

Kontaktinformasjon, student

Mina Sophie Dahl, minadahl@outlook.com, tlf: 90802245

Prosjektperiode

02.12.2019 - 22.06.2020

Status

08.01.2020 - Vurdert

Vurdering (1)

08.01.2020 - Vurdert

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet den 08.01.2020 med vedlegg, samt i meldingsdialogen mellom innmelder og NSD. Behandlingen kan starte.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde:

https://nsd.no/personvernombud/meld_prosjekt/meld_endringer.html

Du må vente på svar fra NSD før endringen gjennomføres.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 20.06.2020.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake. Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

PERSONVERNPRINSIPPER

NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

- lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke viderebehandles til nye uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: åpenhet (art. 12), informasjon (art. 13), innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), underretning (art. 19), dataportabilitet (art. 20).

NSD vurderer at informasjonen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og eventuelt rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!

Kontaktperson hos NSD:

Tlf. Personverntjenester: 55 58 21 17 (tast 1)

Vedlegg 3

Intervjuguide

Del 1 – Intro – bakgrunnsspørsmål.

1. Utdanningsbakgrunn
2. Antall år erfaring fra jordskifteretten
3. Har du noen erfaring fra tidligere som påvirker din mekling i jobben din i dag?
Spesifiser!
4. Antall saker forsøkt rettsmeklet i perioden? Evt. forliksprosent ca.
 - Tilby rettsmekling

Del 2 – scenario

Gjennomgang av scenario - to fiktive krav, et åpenbart egnet for rettsmekling og et som ikke er helt åpenbart, men som kan mekles. Sendes på forhånd.

Del 3 – forskningsspørsmål 1 - I hvilken grad har dommerens egen oppfatning av rettsmekling betydning for om han tilbyr rettsmekling?

5. I hvilken grad er du motivert til å gjennomføre rettsmekling? 1-10
6. Kan du si noe om din bruk av mekling ved ordinær behandling av saker?
7. Hva gjør en sak egnet for rettsmekling?
8. Dersom du har en sak som kan være egnet for rettsmekling, hva er grunnene til at du har valgt bort rettsmekling?
 - Kontorets organisering
 - Rettsleder og enedommer, ville du tilbudt rettsmekling?
9. Hvordan vurderer du lovgivers ønske om økt mengde rettsmekling? (Ot. prp. nr. 51 (2004-2005))
10. Hvordan vurderer du partenes behov i forbindelse med rettsmekling?
 - rettsikkerhet

Del 4 – forskningsspørsmål 2 - *Hva ligger bak motivasjon eller mangelen på sådan?*

11. I hvilken grad føler du at du er trygg på rammene for rettsmekling.
12. Har du vært gjennom kurs/seminar i rettsmekling

- Hvis ja, i hvilken grad motiverte dette deg til å gjennomføre flere rettsmeklinger og hvorfor?

Del 5 – forskningsspørsmål 3 - *Hva skal til for å øke motivasjonen til/ øke mengden rettmeling?*

13. Hva skal til for å øke din motivasjon til å rettmekle? sak
14. Hvis ja til gjennomført seminar i rettsmeking; er det noe annet enn seminaret som kunne gjort deg mer motivert til å gjennomføre rettsmekling? Generelt
15. Hvis nei til gjennomført seminar; I hvilken grad tror du seminaret kan motivere deg?

Del 6 – avslutning

16. Er det noe du vil legge til?
17. Kan jeg ringe for oppfølgingsspørsmål?
18. Takk for at du viet tiden din til min studie!

Krav 1 – grensefastsettelse etter § 4-2.

Lisa Holm, eier av bnr. 1, ønsker å søke om oppføring av garasje. Grensene må fastsettes før søkeprosessen kan starte. Lisa hadde oppmålingsforretning i regi av kommunen for en tid tilbake i et forsøk på å få fastslått grensene. Under oppmålingen var ikke nabo Pia Ås, eier av bnr. 2, enig i hvor grensene gikk. Lisa krever derfor sak for jordskifteretten for å få fastsatt grensene, slik at hun kan søke om å få bygge garasje på egen eiendom.

Lavt konfliktnivå.

Vil du rettsmekle saken?

Krav 2 – Vegskjønn etter vegloven § 53 jf. jskl § 5-4

Peder Holm, eier av landbrukseiendom gnr. 1 bnr. 1 har inngått avtale med Utbygger AS om kjøp av boligtomt som grenser til egen gård slik at han kunne bygge hus til datteren sin. I avtalen var det enighet om at Utbygger AS skulle få vegrett over bnr. 1. Dette ville redusere kostnadene vesentlig til veg for Utbygger AS. For avstått vegrett skulle Holm få et tilfredsstillende avslag på prisen for boligtomten til datteren. Avslaget på kjøpesummen ble avtalt til kr 250 000. Tomten ble gitt gnr. 3 bnr. 113.

På tidspunktet for avtaleinngåelse var ikke gnr. 3 bnr. 113 enda matrikulert. Det ble derfor bestemt at oppgjør og overtakelse skulle skje på et senere tidspunkt. En måned senere, uten forvarsel, får Holm påkrav om innbetaling av kjøpesummen for bnr. 113. Frist for betaling ble satt til tre dager. Etter to dager får Holm varsel om at dersom summen ikke blir betalt vil bnr. 113 legges ut for salg.

Etter gjentatt korrespondanse med Utbygger AS, får Holm noen uker senere beskjed fra eiendomsmegleren at kjøpet er annullert.

På dette tidspunktet mener Holm at han allerede delvis har oppfylt sin del av kontrakten ved at Utbygger AS har fått tinglyst veirett over bnr. 1. Nå som kjøpet av tomten er annullert har han gitt fra seg veiretten vederlagsfritt.

Holm mener at dette ikke var intensjonen med avtalen og går til Utbygger AS for å fastsette et vederlag for veiretten. Utbygger AS bestrider ikke at Holm skal kompenseres for avgitt veirett, men Holm og Utbygger AS klarer ikke å komme til enighet om vederlagets størrelse.

Holm krever skjønn for jordskifteretten med krav om at vederlag for veiretten skal fastsettes.

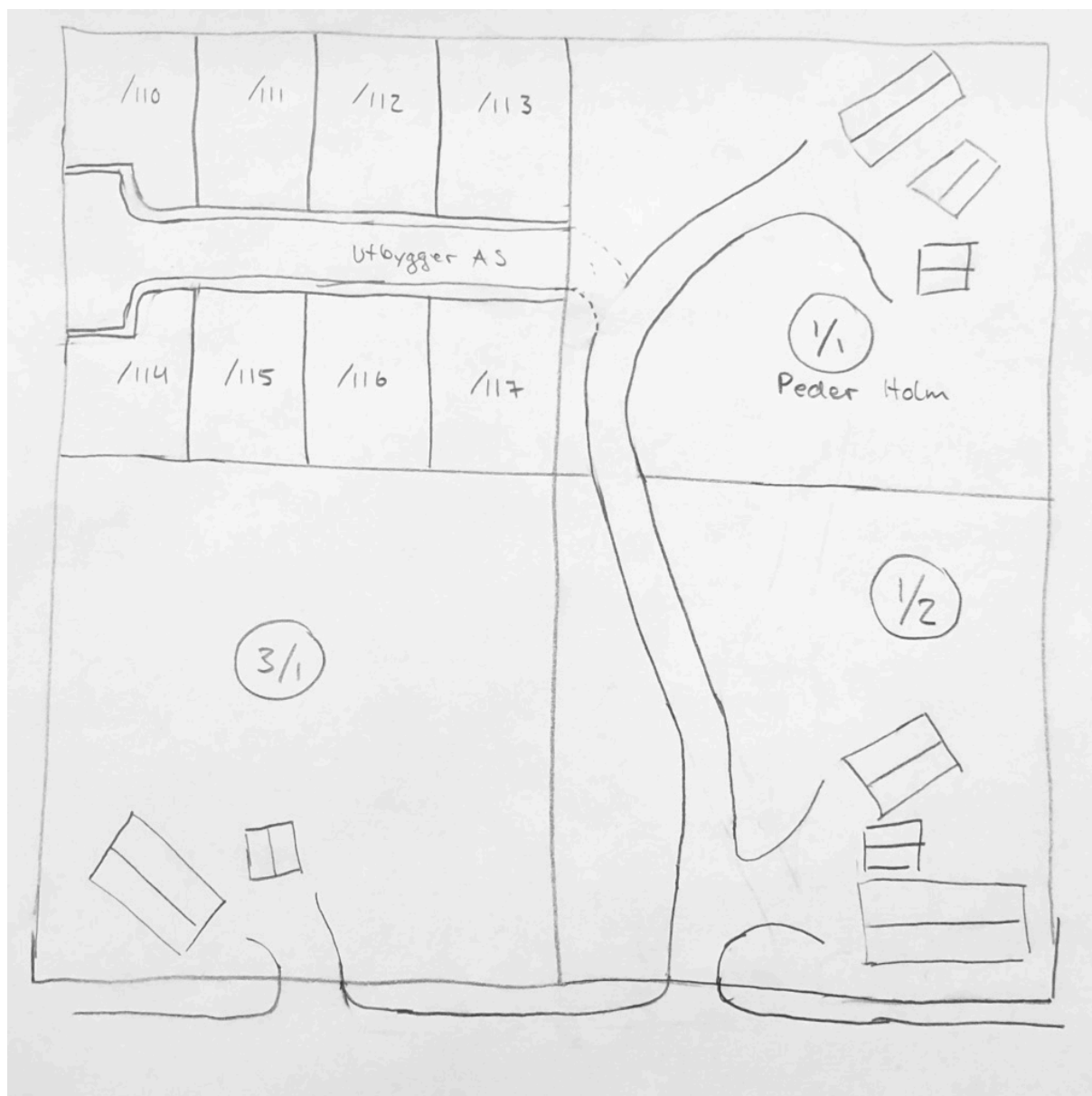
Sammen med kravet sender Holm de dokumentene han har som han mener kan være relevante i saken. Historisk var gnr. 1 bnr. 1 og bnr. 2 ett bruk, men bnr. 2 ble i 1808 fraskilt hovedbølet da gården skulle deles likt mellom to brødre. Det går ikke fram at bnr. 1 har tinglyst veirett over bnr. 2, men eierne og brukerne av bnr. 1 har alltid kjørt over bnr. 2 for å komme til offentlig veg.

Vil du rettsmekle saken?

Alt. 1 – det eksisterer ikke avtale om vegrett mellom Utbygger AS og bnr. 2.

Alt. 2 – det eksisterer ikke avtale om vegrett mellom Utbygger AS og bnr. 2, men gnr. 3 har benyttet vegen over bnr. 2 og bnr. 1 til utkjøring av tømmer så lenge dette har blitt gjort med motorisert ferdsel.

Alt. 3 – det eksistere avtale om vegrett mellom Utbygger AS og bnr. 2.

Vedlegg 4

Hei,

Mitt navn er Mina Dahl. Jeg er student ved NMBU og dette semesteret skriver jeg masteroppgave. Temaet for oppgaven min er jordskiftedommerens motivasjon til å gjennomføre rettsmekling. Som en del av datainnsamlingen til oppgaven ønsker jeg å få en oversikt over hvordan rettsmekling organiseres ved de ulike kontorene. Sånn jeg har forstått det er det ulik praksis på dette. Jeg tar derfor kontakt med alle rettslederne med spørsmål om det er mulig å få en kort redegjørelse for organiseringen ved din domstol.

- Avgjør rettsleder om sakene skal rettsmekles?
- Diskusjon i fellesskap?
- Er det opp til dommerne selv?
- Er utgangspunktet at alle RFA-saker som kommer inn egnet?
- Hvordan er ingeniørene involvert?
- Hvem gjennomfører rettsmeklingene? (dommer, ingeniør, rettsmeklingsutvalg)

Videre ønsker jeg å intervju dommere og dommerfullmektiger som ikke har gjennomført rettsmekling.

Jeg ønsker å få en oversikt over hvilke dommere som ikke har rettsmeklet, slik at jeg kan ta kontakt med dem direkte.

Jeg har fått oversikt over antall meklede saker ved det enkelte kontor fra DA. Med tanke på oppgavens fremdrift hadde det vært fint å få tilbakemelding så fort som mulig, helst innen 7. februar.

Ser fram til å høre fra deg!

Vennlig hilsen
Mina Sophie Dahl

Vedlegg 5 - oversikt over saker behandlet i jordskifteretten presentert av Domstoladministrasjonen

Antall avgjorte krav ved forlik etter rettsmekling, 2017-2019			
Domstol	2017	2018	2019
Akershus og Oslo jordskifterett	11	12	10
Aust-Agder jordskifterett	19	7	4
Glåmdal jordskifterett	0	2	0
Haugalandet og Sunnhordland jordskifterett	4	4	2
Hedemarken og Sør-Østerdal jordskifterett	0	1	0
Indre Hordaland jordskifterett	2	0	2
Lista jordskifterett	0	1	1
Marnar jordskifterett	0	0	2
Nedre Buskerud jordskifterett	1	3	3
Nedre Telemark jordskifterett	5	4	2
Nord- og Midhordland jordskifterett	11	7	10
Nordfjord jordskifterett	0	2	1
Nord-Gudbrandsdal jordskifterett	0	0	1
Nord-Troms jordskifterett	5	2	2
Nord-Trøndelag jordskifterett	0	1	0
Ofoten og Sør-Troms jordskifterett	5	4	2
Sunnfjord og Ytre Sogn jordskifterett	0	3	5
Sør-Rogaland jordskifterett	5	4	7
Sør-Trøndelag jordskifterett	2	4	8
Vestfold jordskifterett	1	1	0
Vestoppland og Sør-Gudbrandsdal jordskifterett	1	1	3
Østfold jordskifterett	7	10	4
Øvre Telemark jordskifterett	1	0	0

*Feil i statistikken kan forekomme.

Antall gjennomførte rettsmeklinger 2019

Domstol	2019
Akershus og Oslo jordskifterett	24
Aust-Agder jordskifterett	6
Finnmark jordskifterett	1
Glåmdal jordskifterett	2
Haugalandet og Sunnhordland jordskifterett	13
Hedemarken og Sør-Østerdal jordskifterett	1
Helgeland jordskifterett	0
Indre Hordaland jordskifterett	5
Indre Sogn jordskifterett	0
Lista jordskifterett	2
Lofoten og Vesterålen jordskifterett	0
Marnar jordskifterett	1
Nedre Buskerud jordskifterett	6
Nedre Telemark jordskifterett	4
Nord- og Midhordland jordskifterett	21
Nordfjord jordskifterett	2
Nord-Gudbrandsdal jordskifterett	1
Nordmøre jordskifterett	0
Nord-Troms jordskifterett	4
Nord-Trøndelag jordskifterett	1
Nord-Østerdal jordskifterett	1
Ofoten og Sør-Troms jordskifterett	7
Romsdal jordskifterett	0
Salten jordskifterett	2
Sunnfjord og Ytre Sogn jordskifterett	5
Sunnmøre jordskifterett	8
Sør-Rogaland jordskifterett	6
Sør-Trøndelag jordskifterett	10
Valdres jordskifterett	0
Vestfold jordskifterett	3
Vestoppland og Sør-Gudbrandsdal jordskifterett	4
Østfold jordskifterett	17
Øvre Buskerud jordskifterett	0
Øvre Telemark jordskifterett	1

Behandlede saker 2017-2019

Jordskifterett	2017	2018	2019
Akershus og Oslo	61	65	82
Aust-Agder	87	38	53
Finnmark	23	32	22
Glåmdal	11	13	31
Haugalandet og Sunnhordl.	51	50	58
Hedemarken og Sør-Østerdal	23	51	16
Helgeland	10	13	20
Indre Hordaland	18	19	25
Indre Sogn	19	27	15
Lista	42	33	42
Lofoten og Vesterålen	19	18	12
Marnar	64	44	64
Nedre Buskerud	65	57	69
Nedre Telemark	50	60	51
Nord- og Midhordland	56	58	64
Nordfjord	37	32	37
Nord-Gudbrandsdal	17	9	12
Nordmøre	24	18	11
Nord-Troms	48	59	57
Nord-Trøndelag	19	40	32
Nord-Østerdal	39	47	38
Ofoten og Sør Troms	22	30	33
Romsdal	33	21	22
Salten	35	42	29
Sunnfjord og Ytre Sogn	41	43	33
Sunnmøre	23	28	28
Sør-Rogaland	38	57	42
Sør-Trøndelag	60	63	70
Valdres	47	43	55
Vestfold	36	49	51
Vest-Oppland og Sør-Gudbr.	46	58	36
Østfold	50	51	53
Øvre Buskerud	32	39	27
Øvre Telemark	40	45	35

Vedlegg 6 - oversikt rettsmeklede saker presentert av Solfrid Mykland Fjell

Jordskifterett	Saker	Forlik	Brudd	DA: Forlik
Akershus og Oslo	19	14*	5	12
Aust-Agder	7	6	1	7
Finnmark	5	5	0	Mangler tall
Glåmdal / Hedemarken og Sør-Østerdal	2	2	0	2 + 1
Haugalandet og Sunnhordland	13	6	7	4
Helgeland	0	0	0	Mangler tall
Lista	1	1	0	1
Lofoten og Vesterålen	0	0	0	Mangler tall
Marnar	4	4	0	0
Nedre Buskerud	5	2	3	3
Nedre Telemark	5	5	0	4
Nord- og Midhordland / Indre Hordaland	23	15	8	7 + 0
Nordfjord	7	6	1	2
Nordmøre	0	0	0	Mangler tall
Nord-Troms	3	3	0	2
Nord-Trøndelag	0	0	0	1
Nord-Østerdal	1	1	0	Mangler tall
Ofoten og Sør-Troms	6	6	0	4
Romsdal	1	0	1*	Mangler tall
Salten	4	3	1	Mangler tall
Sunnfjord og Ytre Sogn	3	3	0	3
Sunnmøre	5	2	3	Mangler tall
Sør-Rogaland	6	5	1	4
Sør-Trøndelag	6	4*	2	4
Valdres	0	0	0	Mangler tall
Vestfold	2	2	0	1
Vestoppland og Sør-Gudbrandsdal	6	5	1	1
Østfold	19	15*	4**	10
Øvre Buskerud	0	0	0	Mangler tall
Øvre Telemark	1	1	0	0

Rettsmekling 2018
Merknad
* Inkl. 1 sak hvor bare deler av saken ble løst ved rettsmekling
Tall for 2 jordskifteretter samlet
Tall for 2 jordskifteretter samlet
*Det ble ikke skrevet rettsforlik, men i stedet sendt forslag til grensekart på 2 ukers høring (§ 6-22).
*1 sak gjennomført med 2 rettsmeklere, 1 intern dommer og 1 ekstern
*Inkl. 2 saker hvor det ble oppnådd enighet for noen av tvistene
*3 av forlikene inngått som avtaler ** 2 av bruddene gikk videre med § 6-22

Jordskifterett	Saker	Forlik	Brudd	DA: Saker	DA: Forlik
Akershus og Oslo	22	18	4	24	10
Aust-Agder	11	10	1	6	4
Finnmark	1	0	1	1	Mangler tall
Glåmdal / Hedemarken og Sør-Østerdal	3	3	0	2 + 1	0
Haugalandet og Sunnhordland	19	15	4	13	2
Helgeland	0	0	0	0	Mangler tall
Lista	3	1	2	2	1
Lofoten og Vesterålen	0	0	0	0	Mangler tall
Marnar	4	4	0	1*	2
Nedre Buskerud	5	3	2	6	3
Nedre Telemark	3	3	0	4	2
Nord- og Midhordland / Indre Hordaland	36*	23**	13	21 + 5	10 + 2
Nordfjord	5	4	1	2	1
Nordmøre	0	0	0	0	Mangler tall
Nord-Troms	4	3	1	4	2
Nord-Trøndelag	1	1	0	1	0
Nord-Østerdal	1	1	0	1	Mangler tall
Ofoten og Sør-Troms	10	8	2	7	2
Romsdal	1	1	0	0	Mangler tall
Salten	1	1	0	2	Mangler tall
Sunnfjord og Ytre Sogn	12	11	1	5	5
Sunnmøre	8	6	2	8	Mangler tall
Sør-Rogaland	10	10	0	6	7
Sør-Trøndelag	13	13*	0	10	8
Valdres	0	0	0	0	Mangler tall
Vestfold	8	6	2	3	0
Vestoppland og Sør-Gudbrandsdal	6	6	0	4	3
Østfold	18	12*	6	17	4
Øvre Buskerud	0	0	0	0	Mangler tall
Øvre Telemark	2	2	0	1	0

Rettsmekling 2019

Merknad

(Tall for 2 jordskifteretter samlet)

*Feilregistrering fra DA? (1 sak, 2 forlik)

*I tillegg er 4 saker rettsmeklet for Sunnmøre jordsifterett, 1 sak er fortsatt i prosess, ** i tillegg 4 rettsforlik

*3 saker rettsmeklet av ekstern dommer, 5 av ekstern ingeniør

*Inkl. 2 saker hvor det gjensto andre tvister/ utkast til dom for å knytte grense til tilstøtende eiendom

*Inkl. 1 avtale og 1 utenomrettslig forlik

Norges miljø- og biovitenskapelige universitet
Noregs miljø- og biovitenskapelige universitet
Norwegian University of Life Sciences

Postboks 5003
NO-1432 Ås
Norway